

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

TAASTUVENERGIA REPRESENTATSIOON
POSTIMEES *ONLINE*'IS
Bakalaureusetöö

Autor: Martin Eek
Juhendaja: Maie Kiisel, MA

Tartu
2010

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	5
1.1. Kommunikatsiooniteoreetiline lähtealus	5
1.2. Põhimõisted.....	7
1.3. Energiasektori meediarepresentatsiooni uurimise eeldused	8
1.3.1. Energiasektori olukord Eestis	8
1.3.2. Energiaküsimused Eesti inimeste hinnangutes	11
2. Uurimisküsimused ja hüpoteesid.....	16
3. Metoodika	17
3.1. Valim.....	17
3.2.Meetod.....	19
4. Tulemused	20
4.1. Taastuvenergia representatsiooni suhestumine üldisema energiakontekstiga	20
4.2. Artiklite esmased tunnused.....	20
4.2.1. Autor.....	20
4.2.2. Žanr ja rubriik	22
4.2.3. Artiklite fookus	23
4.2.4. Artiklite geograafiline tasand	24
4.3. Käsitletavad taastuvenergia liigid.....	25
4.4. Kõneisikud ja meelestatus.....	27
4.5. Taastuvenergia kujutamine artiklites.....	34
4.5.1. Positiivsed ja negatiivsed aspektid	34
4.5.2. Erinevate taastuvenergia liikide representatsioon	37
Järeldused ja diskussioon.....	41
Järeldused.....	41
Diskussioon.....	44
Kokkuvõte	47
Summary	48
Kasutatud kirjandus	49
Lisad	51
Lisa 1 - Analüüsis kasutatud artiklid	51
Lisa 2 - Artiklite kodeerimisjuhend.....	63
Lisa 3 - Artiklite kodeerimistabel.....	66

Sissejuhatus

Eesti energeetikamaastikul on viimastel aastatel suured muudatused toimunud ja veel energilisemad arengud ootavad ees. Tavainimesel on aga küllaltki raske aru saada, mis meid siis täpsemalt ees ootab. Koostatud on arengukavu ja vastu võetud seadusi, kuid ühest signaali Eesti energiamajanduse tuleviku suhtes väljastatud ei ole. Üks asi on siiski selge: kliimasoojenemise hirmus on Euroopa Liit võtnud eesmärgiks vähendada kasvuhoonegaaside õhkupaiskamist ning ühe võimaliku lahendusena soovitakse kasvatada taastuvenergia osakaalu energiatarbimises aastaks 2020 vähemalt 20%-ni. See suunis laieneb ka meile ja 2009. aastal vastu võetud riikliku energiamajanduse arengukavaga võttis Eesti endale kohustuse suurendada taastuvenergia osakaalu lõpptarbimises lausa 25%-ni. 2008. aastal oli see näitaja aga ligi kaks korda väiksem – seega võis oodata oluliselt laiemat taastuvenergia kasutuselevõttu.

Kuna me kulutame iga päev energiat ja kergendame selle nimel oluliselt ka rahakotti, siis puudutab energiaküsimus meid kõiki. Kui palju teab aga keskmine eestlane biokütustest, päikesepaneelidest ja tuulegeneraatoritest? Nagu töös esitletud uuringutest selgub – mitte eriti palju. Väheinformeeritud auditooriumile on aga küllaltki lihtne puudulikult argumenteeritud väiteid esitada ja avalikkuses välja kujunemata tähendusvälja soovitud suunas mõjutada. Energeetika on keeruline teema ja seda tuleks avalikkusele selgitada. Eesti jaoks on pakutud mitmeid potentsiaalseid lahendusi, kuid antud bakalaureusetöös vaadeldakse neist ühte – taastuvenergiat. Käesoleva töö ülesandeks on välja selgitada, milline on taastuvenergia representatsioon ühes suurima eestikeelse lugejaskonnaga võrguväljaandes Postimees *Online* 2008. aastal. Selleks proovib autor leida vastused küsimustele, millisest taastuvenergia liigist räägitakse; kes ja kuidas taastuvenergiast räägivad ning milliseid positiivseid ja negatiivseid aspekte esile tõstetakse. Meediarepresentatsioon peaks näitama, milline pilt avaneb energiateemadest tavainimesele ning kuidas see soodustab selle kompleksse teema mõistmist.

Bakalaureusetöö jaguneb neljaks põhiosaks. Neist esimene – töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad – annab ülevaate võtmetekstidest, mis kirjeldavad energeetika hetkeseisu Eestis ning annavad suuniseid tulevikuks. Samuti peatutakse arvamusuuringutel, mis lahkavad eestlaste energeetika- ja säästva eluviisi alaseid arvamusi ja hoiakuid. Autor tutvustab ka kommunikatsiooniteoreetilist baasi, millele käesoleva bakalaureusetöö analüüs tugineb.

Teises osas püstitatakse uurimisküsimused ja hüpoteesid, millele antakse vastused töö tulemuste peatükis. Kolmandas osas kirjeldab autor valimi moodustamise käiku ning sellele rakendatavat uurimismeetodit. Neljandas osas kirjeldatakse kontentanalüüsi tulemusi ning püütakse anda vastused uurimisküsimustele. Järelduste peatükis võtab autor kontentanalüüsi tulemused uurimisküsimuste kaupa kokku ning diskussiooniosas arutletakse töö tulemuste üle ning antakse soovitusi edasisteks uuringuteks. Tööle on lisatud ka eesti- ja inglisekeelne kokkuvõte ning kasutatud kirjanduse loetelu. Lisadena on välja toodud valimis olnud artiklite nimekiri, kontentanalüüsis kasutatud kodeerimisjuhend ning kodeerimistabel.

Autor tänab siinkohal Maie Kiiselit, kelle juhendamisel vormusid töö eesmärgid ning kes suunas autori asjakohaste materjalide juurde ja andis asjatundlikku nõu töö üldisema konteksti mõistmiseks.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

Käesoleva bakalaureusetöö esimene osa põhineb valdavas osas autori samateemalisel seminaritööl (Eek 2010), mille eesmärgiks oli koondada kokku bakalaureusetöö teoreetiline alusmaterjal ning analüüsida taastuvenergeetika tulevikusuundi puudutavaid võtmetekste ja meediaväljas olevate inimeste seisukohti ning arusaamu energeetikaga seotud teemadel. Samuti kirjeldas autor seminaritöös kommunikatsiooniteoreetilist baasi, millele bakalaureusetöö analüüs tugineb. Nimetatud osad on lülitatud töö esimese peatüki koosseisu täiendatud kujul, ilma edaspidise viitamiseta autori seminaritööle.

1.1. *Kommunikatsiooniteoreetiline lähtealus*

Bakalaureusetöö uurimisobjektiks on taastuvenergia representatsioon Postimees *Online*'i meediatekstides. Meediateoreetikud on representatsiooni mõistet erinevalt defineerinud. Stuart Hall eristab kolme representatsiooniteooriat, mis on üksteisest välja kasvanud ja edasi arenenud. Esimene neist on refleksiivne lähenemine, mille kohaselt on objektidel kindel tähendus ja representatsioon on pelgalt selle tähenduse peegeldus (näiteks meediatekstides). Teise lähenemise kohaselt on representatsioon kavatsuslik – igaüks annab asjadele unikaalse tähenduse. Kolmas lähenemine on konstruktivistlik – asjadel iseeneses ei ole fikseeritud tähendust ja indiviid ei saa seda asjadele omistada; tähendus konstrueeritakse representatsiooniprotsessis endas (Hall 1997).

Käesolev bakalaureusetöö põhinebki Hall'i representatsiooniteooria konstruktivistlikul lähenemisel. Selles käsitluses mõistetakse representatsiooni kui mõistetele tähenduste loomist tekstide abil (Hall 1997: 17). Tekst ei ole antud juhul pelgalt kirja abil väljendatav „eesti keel“, vaid koosneb ka piltidest ja žestidest ja üldse kõigest, millega on võimalik tähendust väljendada. Bakalaureusetöö autor uurib tähenduse loomist kirjalike meediatekstide baasil ning püüab asetada tulemused töö aluseks olevate võtmetekstide, arvamusuuringute ja lugejate arusaamade konteksti.

Nagu öeldud, ei ole Hall'i teooria kohaselt asjadel iseeneses fikseeritud tähendust; seda pole ka tähistajas. Tähendus konstrueeritakse representatsioonisüsteemis ja fikseeritakse teatud koodi abil, mis loob seose meie mõiste- ja keelesüsteemide vahel (Hall 1997: 21). Ka selliselt

„fikseeritud“ tähendus ei ole aga kõigile üheselt mõistetav. Teksti loov ajakirjanik või arvamusiider interpreteerib temale teadaolevaid andmeid ning paneb need kirja lootuses, et lugeja saab temast samamoodi või vähemalt soovitud sarnaselt aru. Iga lugeja aga interpreteerib kirjutatud omakorda ja tema peas tekkinud tähenduse konstruktsioon ei pruugi sugugi täielikult ühtida kirjutaja omaga. Kuna tähendus ei saa kunagi olla kõigi jaoks täielikult fikseeritud, siis saab ka käesoleva töö autor ainult interpreteerida, mida meediatekstide loojad on oma kirjutistega öelda tahtnud. Seega ei ole antud bakalaureusetöö tulemused juba eelduslikult päris objektiivsed, vaid põhinevad autori tõlgendustel.

Hall'i järgi jaguneb representatsioon kaheks põhimõtteliselt eristuvaks süsteemiks – jagatud tähendusväljaks ja jagatud keeleks. Jagatud tähendusväli tähendab seda, et sarnases kultuuriruumis elavatel inimestel on asjadest sarnane arusaam; jagatud keel eeldab aga, et inimesed suudavad oma mõtteid teistele arusaadavalt kommunikeerida (Hall 1997: 18). Siin tekib aga küsimus, kui suures ulatuses need tähendusväljad kattuvad või lahknevad. Kas ajakirjanik ikka saab energiavaldkonna tekstidest ja valdkonnaspetsiifilisest teaduskeelest nii aru, nagu autorid mõtlesid? Kas lugeja mõistab leheartiklis öeldut ajakirjaniku mõttega sarnaselt? Autor püüab valgust heita sellele, millised tähendusväljad vaatlusaluses diskursuses eksisteerivad, kas ja mil määral need kattuvad ning millised eeldused on n-ö tavainimesel meediatekstide põhjal toimuva mõistmiseks ja oma arvamuse kujundamiseks. Samuti püüab autor leida vastuse küsimusele, kas taastuvenergiat on meediatekstides „pooldajad“ ja „vastased“ ning kui on, siis milline on nende omavaheline refleksioon.

Kuna tekstid peavad meedia vahendusel avalikkuse ette jõudmiseks vastama enamasti uudisväärtuse kriteeriumitele, siis on meediast nähtav pilt juba olemuslikult erinev reaalsusest. Lugejale konstrueeritakse ainult mingi lõik reaalsuse laiast spektrist ja sündmuse representatsioon meedias ei saa kunagi olla sündmuse identne peegeldus. Uurija soovib välja selgitada, milline on meediatekstidega loodav tähendusväli, kes seda kujundavad ning määral ja millises suunas tähendusvälja suunatakse. Peab siiski nentima, et oluline osa tähendusväljast – lugejate kommentaarid – jääb käesolevas töös vaatluse alt välja. Põhjuseks on see, et valitud kanalis ei säilitata lugejate kommentaare üle kolme kuu.

Autorile teadaolevalt ei ole Eestis taastuvenergia representatsiooni veel uuritud. Ka mujal ei leidu täpselt sama fookusega uuringuid. On küll analüüsitud, milline on säästva arengu

representatsioon USA päevalehtedes (nt Lewis „Media Representations of „Sustainable Development““), kuid samalaadseid uuringuid taastuenergia kohta ei õnnestunud autoril tuvastada. Tartu Ülikoolis on uuritud tuumaenergia debatti Eesti ajakirjanduses (Ojakoski 2008), energiakasutuse tähendusi ja tõlgendusi Eesti peredes (Ristkok 2008) ning erinevate isikute, ametite ja sotsiaalsete gruppide representatsiooni, kuid siinse töö vaatenurk ei kattu päris täpselt ühegi varasema teadustööga.

1.2. Põhimõisted

Käesolevas peatükis seletab autor lahti töös kasutatavad taastuenergeetika põhimõisted. Mõistete allikaks on riiklikud dokumendid „Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020“ ning „Eesti elektrimajanduse arengukava aastani 2018“.

bioenergia – osa taastuenergiast, mis omakorda on osa koguenergiast. Bioenergia all mõistetakse biomassist toodetud energiat - soojust, elektrit ja biokütuseid;

biokütus* – biomassist toodetud vedelad või gaasilised transpordis kasutatavad kütused: bioetanool, biodiislikütus, biogaas, biometanool, biometüüleeter, bio-ETBE, bio-MTBE, sünteetiline biokütus, biovesinik ja puhas taimeõli;

***esimese põlvkonna biokütus** – kütus, mille tooraine kattub toiduainete tootmise toorainega;

***teise põlvkonna biokütus** – kütus, mille tooraine ei ole toiduainetetööstuses kasutatav (nt. puit, põhk);

biomass – põllumajanduslikust tootmisest (kaasa arvatud taimsed ja loomsed ained), metsatööstusest ja sellega seotud tootmisest pärit toodete, jäätmete ja jääkide bioloogiliselt lagunev fraktsioon ning tööstus- ja olmejäätmete bioloogiliselt lagunev fraktsioon;

elektrituulik - tuuleturbiinist, ajamist, generaatorist, juhtimissüsteemist ja tornist koosnev süsteem, mis muundab tuule kineetilise energia elektrienergiaks

energiatõhusus – energia ja muude ressursside tarbimise ökonoomsuse näitaja seadme sihtotstarbelise kasutamise korral;

primaarenergia - naturaalsest allikatest saadud energia, mida tarbitakse teisteks energialiikideks muundamata;

taastuvad energiaallikad – vesi, tuul, päike, laine, tõus-mõõn, maasoojus, prügilagaas, heitvee puhastamisel eralduv gaas, biomass;

taastuvenergia – energia mittefossiilsetest allikatest s.o tuule-, päikese-, laine-, hüdro- ja hoovuste energia, maasoojus, bioenergia, prügila- ja reoveepuhastigaasid;

tuulepark – mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam

1.3. Energiasektori meediarepresentatsiooni uurimise eeldused

Analüüsimeks, milline on taastuvenergia representatsioon meediatekstides ning mõistmaks selle kujunemise põhjuseid, tuleb autori hinnangul tutvuda ka võtmetekstide (seadused, arengukavad), sõnavõttude ja sündmustega, millel meediatekstitel kaudselt põhinevad. On mõeldamatu, et autor oleks ise kõigi sündmuste toimumise või sõnavõttude juures viibinud ja seega saab neid vaadelda pelgalt meediakajastuse (meediarepresentatsiooni) põhjal. Võtmetekstid, mis on tegelikult ka ise representatsioon Eesti energiasektori pikemate arutelude ja refleksioonide tulemustest, on aga kõigile kättesaadavad ka tagantjärele ja võimaldavad autoril meediarepresentatsiooni üldisemasse konteksti asetada. Autor kasutab taustainfo lahkamisel eelkõige representatsiooni üheks eelduseks olevaid riiklikke dokumente, teemakohaseid arvamusuuringuid ning muud avalikku teavet.

1.3.1. Energiasektori olukord Eestis

Maaailma energeetikas on alanud sajandil toimunud mitmeid arenguid, mis on oluliselt mõjutanud ka Eesti energiasektori arengut. Kütusehindade tõus maailma turgudel, energiaturgude järkjärguline liberaliseerimine, Euroopa Liidu heitmekaubanduse käivitumine, energia tarneprobleemide süvenemine, energiajulgeoleku temaatika tõusetumine ja taastuvenergeetika kiire areng on muutnud märkimisväärselt ka Eesti energiaturgu (Energiamajanduse... 2009). Selles valguses peabki autor oluliseks uurida, kas meedia suudab kompleksseks muutunud temaga sammu pidada – näidata erinevate energeetiliste lahenduste plusse ja miinuseid ning nende omavahelist koostoimet – või esitatakse seostamata tükikesi, millest on väga keeruline suuremat pilti kokku panna. Oluline on, et meedia püüaks erinevaid seisukohti kontekstualiseerida ning esitaks neid lugejale arusaadavas keeles, et saaks tekkida argumenteeritud avalik arvamus.

Euroopa Komisjoni koostatud strateegias säästva, konkurentsivõimelise ja turvalise energia tagamiseks (A European... 2006) sätestatud arengusuunad annavad liikmesriikide

energiasektorile suuniseid järgmiseks dekaadiks. Aastaks 2020 on seatud eesmärgiks vähendada kasvuhoonegaaside heitmeid 20% võrreldes 1990. aastaga, suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu energiatarbimises 20%-ni ning biokütuste osakaalu transpordikütustes 10%-ni. Seejuures loodetakse vähendada kogu Euroopa Liidu energiatarbimist 20%. Eesti on juba täitnud esimese eesmärgi – meie kasvuhoonegaaside emissioon on baasaastaga võrreldes vähenenud lausa kaks korda. Kiitlemiseks pole siiski põhjust, kuna Eesti edusammud tuginevad pelgalt Nõukogude Liidu lagunemisele järgnenud energiamahukate tööstuste sulgemisele 1990. aastate alguses ning elektrienergia ekspordi vähenemisele. Mingeid muid käegakatsutavaid edusamme kasvuhoonegaaside vähendamisel Eestil ette näidata ei ole. Ka taastuvenergia küllaltki kõrge osakaal (13,8% energiatarbimisest 2007. aastal) tugineb keskkonnahoiu ja säästva arengu mõttes poolikul lahendusel – vaid murdosa definitsioonikohasest taastuvenergiast toodetakse tuule- või hüdroenergiana, ülejäänud baseerub Eesti jaoks traditsioonilisel puidu kasutamisel energeetikas. Biokütuste osakaal transpordis on jäänud marginaalsele tasemele. 2007. aastal moodustas biodiislikütuse tarbimise osakaal bensiini ja diislikütuse kogutarbimisest vaid 0,06% (Energiamajanduse... 2009). Siit nähtub, et kuigi osade eesmärkide numbrilised tulemused on käeulatuses, ei ole sisuline areng säästva ja keskkonnahoidliku energiamajanduse suunas retoorikaga vastavuses. Kui meediast paistab samasugune lahknevus retoorika ja tegelikkuse vahel, on põhjust arvata, et tavainimeseni jõuab puudulik ja desorienteeriv informatsioon, mille põhjal objektiivsete järelduste tegemine on raskendatud.

Representatsiooni uurimisel on kasulik võrrelda, kuidas erinevad kanalid sama sündmust ja üksteist konstrueerivad. Seega peab autor oluliseks välja tuua mõned olulisemad energiaspektori arengud, mida Energiamajanduse riiklikus arengukavas käsitletakse. Eesti energiasektoris leidis aastatel 2007-2008 aset mitu olulist sündmust. 2007. aastal anti käiku Estlinki merekaabel, mis ühendas Balti riikide energiaturud Põhjamaade energiaturgudega; 2008. aastal alustati mitmete uute koostootmisjaamade ja tuuleparkide rajamist. Lisaks püstitati mitmeid lokaalse tähtsusega taastuvenergiat genereerivaid rajatisi (sotsiaalmajad jms). Neid sündmusi on kajastatud ka uuritava perioodil ilmunud meediatekstides ning autori eesmärgiks on välja selgitada, kuidas representeeritakse tegevuslikku praktikat, mis on ju ise omakorda osa inimeste teadmiste representatsioonist.

Vaatlusaluse perioodi eel avaldas Eesti energiatarbimisele tugevat mõju millenniumi alguse kiire majandusareng: aastatel 2000 – 2007 kasvas energia lõpptarbimine 28% (SKP kasvas samas ligi 71%) ning sellest tulenevalt ka energiatootmine (Energiamajanduse... 2009). Võrreldes Lääne-Euroopa riikidega on meie energiatarbimine küll madal, kuid olukord on möödunud kümnendi jooksul oluliselt paranenud. 2000. aastaga võrreldes tarbiti eestis 2007. aastal ligi viiendiku võrra rohkem primaarenergiat. Viimasel kümnendil on keskmiselt kaks kolmandikku primaarenergiast moodustanud kodumaine kütus (põlevkivi, puit ja turvas) ning kolmandik on põhinenud importkütustel (peamiselt Venemaalt sissetoodud maagaas ning Leedust ja Venemaalt imporditud naftakütused) (samas). Viimase kahe aasta jooksul on energiatarbimine majandussurutise tõttu küll mõnevõrra vähenenud, kuid maailmapraktika näitab, et majanduse kasvule pöördudes hakatakse jälle rohkem energiat tarbima.

Taastuenergia osakaal kogu 2007. aasta energiabilansis oli 13,8%, millest valdava osa moodustas biomassil (puit, puiduhake) põhinev soojatootmine. Tuule-, päikese- ja hüdroenergiat kasutati reeglina elektri tootmiseks. 2007. aastal töötas Eestis 22 hüdroelektrijaama ning 14 tuuleelektrijaama, mille toodangu osakaal elektri brutotarbimisest oli 1,75%; osakaal kogu energiabilansis oli seega kaduvväike. 2008. aasta lõpuks oli Eesti tuuleparkide koguvõimsus ca 78MW; arendusfaasis oli veel ligi 480MW mahus tuuleenergia võimsusi. Eesti on võtnud endale eesmärgiks suurendada käesolevaks (2010.) aastaks taastuvelektri osakaalu 5,1%-ni; taastuenergia osakaalu lõpptarbimises tahetakse aga suurendada 2020ndaks aastaks 25%-ni (Energiamajanduse... 2009).

Taastuenergia kasutamist elektri tootmisel soodustavad 2007. aasta alguses jõustunud elektrituruseaduse muudatused, mis lõid muuhulgas õigusliku aluse taastuenergia tootjate ja elektri ja soojuse koostootjate turuletuleku toetamiseks. Paradoksaalsel kombel lõikab aga sellest väiketootjate toetamiseks mõeldud seadusemuudatusest kasu hiiglaslik monopoolses seisus olev Eesti Energia, kes põletab oma põlevkivikateldes osaliselt puitmaterjali (mis on teadupärast taastuv energiaallikas). Kuna tegemist on riigi omanduses oleva ettevõttega, siis ilmnevad siit püüded suuri kulutusi tegemata Euroopa Liidu seatud numbrilistele kriteeriumidele vastata; sisulised lahendused lükatakse aga tulevikku. Autor püüab bakalaureusetöös muuhulgas analüüsida, kas ja kuidas sellistele tendentsidele meediatekstides tähelepanu juhitakse ja kas see ka representatsioonist välja paistab.

Eesti energiasectori arenguid reguleerib peamiselt dokument nimega Energiamaajanduse riiklik arengukava aastani 2020, kuid valdkonnsiseselt veel kitsamalt näiteks Eesti energiatehnoloogia programm, Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2008-2015 ja Energiasäästu sihtprogramm 2007-2013. Spetsiaalset taastuvenergia arengukava aga veel loodud ei ole. Säästva Eesti Instituudi jätkusuutlikkuse hindamise programmi direktor Kaja Peterson on tähelepanu juhtinud sellele, et „...*taastuvenergia valdkonnas on aga juba valminud ja alustatud mitmeid olulisi projekte, nii et 2011. aastaks plaanitud taastuvenergia arengukavaga ollakse juba ajast maha jäänud*“ (Vatalin 2009). Kuna juba 2006. aastal olid teada Euroopa Liidu eesmärgid taastuvenergia osakaalu märkimisväärseks tõstmiseks energiatarbimises, siis on tegemist küllaltki märkimisväärse tegematajätmisega.

Kõige laiemalt ja teiste sektoritega kooskõlastatult peaks energiasectorile suuniseid andma aga Eesti säästva arengu riiklik strateegia Säästev Eesti 21, mis sätestab üheks põhieesmärgiks ökoloogilise tasakaalu (Säästev Eesti 21 2005: 25): „*Eesmärgiks on saavutada olukord, kus inimene ei käsitle keskkonda kui kaitset vajavate objektide kogumit, vaid kui tervikut, mille osaks ta ise on*“. Strateegias nähakse ette, et fossiilsete või taastumatute loodusressursside kasutamine toimuks põhimõttel, et nende eksploatimine oleks kindlustatud selle ajani, kus neid on võimalik asendada mõne teise, näiteks taastuva ressursiga. Taastuvenergiat nähakse selles kavas ökoloogilise tasakaalu olulise mõjurina (Säästev Eesti 21 2005: 28): „*Kuna taastuvatest materjalidest energiatootmisega kaasnevad paratamatult maastike kasutamise probleemid – elupaikade häving, täiendav koormus bioressursside kogumisel, müra, rikutud maastik jms, siis tuleb välja töötada mehhanismid, mis võimaldavad kahjulikku keskkonnamõju adekvaatselt määrata ja kompenseerida*“. Strateegia väljendab küll üllaid eesmärgi, kuid ei püstita tegelikult siduvaid ülesandeid. Kuna otsesõnu ei ole kusagil mainitud tuumaenergeetikaga seonduvaid ohte, siis jäetakse ka see üks enda jaoks pärani.

1.3.2. Energiaküsimused Eesti inimeste hinnangutes

Kuna Halli (1997) teooria kohaselt konstrueeritakse tähendus representatsiooniprotsessi käigus ja see sõltub iga inimese jaoks ka tema enda olemasolevast tähendusväljast, siis peab käesoleva töö autor oluliseks uurida ka seda, mida inimesed taastuvenergiast ja sellega tihedalt seotud arengutest arvavad ja teavad. Selles peatükis tutvustabki autor eestimaalaste hinnanguid ja arvamusi erinevates energiaküsimustes ning püüab lahata, milline on see pinnas, millele meediatekstide sõnum langeb. Autor tugineb seejuures peamiselt

Eurobaromeetri avaliku arvamuse uuringutele, aga viitab ka eestlaste energiakasutuse tähendusvälja kohta läbiviidud uuringule.

Energia ja selle kasutuse tähendusvälja on laiemalt mõtestanud Maria Ristkok oma bakalaureusetöös „Energiakasutuse tähendused ja tõlgendused Eesti peredes“. Ristkok toob oma töös välja, et eestlaste jaoks eksisteerib energia peamiselt kahes erinevas tähendusväljas: energia energeetika mõistes ning energia vaimse energia ja inimeste töövõimena (Ristkok 2008: 90). Samas seostus energiakasutus intervjuueeritavate jaoks esmajärjekorras ikkagi energeetikaga: „*Energiakasutuse esmase seosena töid küsitletavad ideekaartidel välja elektri /---/ Energiaga seostati esimesena energeetika tähenduses elektrienergiat, mida tõlgendatakse valgustuse, koduelektroonika, kütte, vee kättesaamise ja soojendamise ning elektriautodena. Samuti seostub elektriga läbivalt säästmise ja raiskamise teema, seda nii rahalises kui energeetilises mõttes.*“ (Ristkok 2008: 94). Siinkirjutaja püüabki oma töös keskenduda eelkõige energeetika tähendusväljale ning selle analüüsimisele; ühtlasi eeldab autor, et erinevad tähendusväljad esinevad meediarepresentatsioonis pigem lahus kui põimunult.

Ristkoki tööst selgub, et inimesed tajuvad küll energeetilise tulevikuga seotud probleeme, kuid loodavad nende lahendamisel optimistlikult teadusele: „...*energiaga seostuva tulevikuvõistluse kohta on mitmelgi küsitletul ühesugune arusaam sellest, kuidas teadlased panna energiaprobleemi koos lahendama ning küll “nad” midagi ikka välja mõtlevad, sest inimkond on juba nii kaugemale arenenud.*“ (Ristkok 2008:92). Siinkirjutaja püüab selgitada, kas sellised lootused sisalduvad ka meediapildis.

Avalik arvamus

Eurobaromeetri arvamusuuringute kohaselt on energiaküsimus eestlaste jaoks teema, milles nad soovivad ise otsuseid langetada. Kui EU25 keskmise näitaja kohaselt oleks ligi pooled eurooplased nõus sellega, et energiaküsimustes langetab tähtsamaid otsuseid Euroopa Liit, siis eestlastest nõustub sellise seisukohaga vaid napp kolmandik. Meile on tähtsam langetada otsuseid kohapeal (Attitudes... 2006). Väidet toetab ka pool aastat hiljem läbi viidud uuring, mis näitab Euroopa Liidu tasandil vastuvõetud energeetikaotsustele vaid viiendiku eestlaste poolehoidu; üle poolte eestlastest leiab aga, et need otsused tuleks langetada riiklikul tasemel (Energy issues 2006: 5). Eelnevaga seostub ka eestlaste tugev soov saavutada energeetiline

sõltumatus. Riigi energiasõltuvuse vähendamisel oli kõige populaarsemaks lahenduseks tuuleenergia laialdasem kasutuselevõtt – 54%-lise toetusega olime eurooplastest kõige enam tuuleenergiat toetav rahvas. Lahendustena järgnesid päikeseenergia ja uute energiaallikate teaduslik arendamine; mõlemat pooldas ca kolmandik vastanutest. Karmimaid regulatsioone ja tuumaenergiat eestlased ei poolda (Attitudes... 2006: 8).

Uuringutest ilmneb, et energia ja keskkonnateemad ei ole eurooplaste jaoks üldiselt kõige olulisemad: vaid 14% eurooplastest peab energiaküsimusi kõige olulisemateks; eestlaste seas oli vastav protsent 12 (Energy Technologies 2007: 6). Kui eestlased energiateemadele mõtleavad, siis kolmandiku jaoks tuleb esimesena mõttesse energia hind; muud teemad nagu energiasääst, keskkonnahoid ja tuuma- või taastuvenergia meenuvad Eesti inimestele vaid vähestel juhtudel. Võrreldes keskmiste eurooplastega, kelle seast 14% seostab energiateemasid eelkõige taastuvate energiaallikatega, puudub eestlastel selline seos pea täielikult – vaid 3%-l vastanutest tekkisid vastavad assotsiatsioonid (Energy Technologies 2007: 9). Kuna uuring on läbi viidud 2006. aasta lõpus, siis on sellised tendentsid ka igati mõistetavad – paljud elektrituulikud olid siis veel püstitamata ja taastuvenergia temaatika ei olnud meedia agendas nii tugevalt juurdunud.

Samast uuringust selgub ka tõsiasi, et eestlased ei ole uuematest energeetika arengutest piisavalt informeeritud. Terminid nagu puhas kivisüsi, tuumafissioon ja vesinikuenergia on tuttavad vaid vähestele eestlastest. Euroopa keskmisega võrreldes on meie kaaskodanike teadlikkus uutest tehnoloogiatest mitu korda madalam. Üle kolmandiku eestlastest (36%) ei olnud kuulnud mitte ühtegi uuringus loetletud terminitest; Euroopa Liidu liikmesriikide vastav keskmine näitaja oli 19% (Energy Technologies 2007: 13). Mingi osa teadlikkuse erinevuse põhjustest on ilmselt koolisüsteemil, kuid võib oletada, et osa vastutusest lasub ka meedial. On mõistetav, et riikides nagu Prantsusmaa või Soome, kus vastavad tehnoloogiad on juba aastaid kasutusel, on temaatiline meediakajastus sagedasem.

Eestlased pooldavad vähemalt üldiste väärtuste tasandil enim taastuvaid energiaallikaid nagu päikese-, tuule-, hüdro- ja biomassienergiat – neile energiaallikatele avaldas toetust vastavalt 75%, 79%, 64% ja 64% eestlastest. Eestlased on keskmisest eurooplastest isegi altimad toetama tuule- ja biomassi energiat (mõlemale ligi 10 protsendipunkti kõrgem toetus). Samas on üldine tendents, et fossiilseid kütuseid toetatakse vähem – gaas (42%-line toetus), nafta

(30%) ja kivisüsi (32%) saavad pigem negatiivse tagasiside osaliseks. Neist kahele viimasele esineb ka märkimisväärne vastuseis – kui taastuvenergiele avaldati vaid tugevat või keskmist poolehoidu, siis nafta ja kivisöe suhtes on ligi 15% eestlastest negatiivselt meelestatud. (Energy Technologies 2007: 28). Siit võime järeldada, et taastuvenergiat on fossiilsetest kütustest oluliselt positiivsem kuvand ja taastuvenergia meediarepresentatsiooni uurides tuleb seda kindlasti arvesse võtta.

Hoolimata poolehoiust taastuvenergiele ei ole energiatarbimise vähendamine eestlaste jaoks väga oluline – vaid veerand eestlastest peab seda väga tähtsaks küsimuseks ja iga kümnes leiab, et see pole üldse oluline. Ülejäänud vastajad positsioneerivad end kuhugi kahe äärmuse vahepeale. Euroopa Liidus keskmiselt peab aga iga teine inimene energiatarbimise vähendamist väga oluliseks. Samas tuleb välja, et umbes pooled eestlased peavad kõige olulisemaks madalaid energiahindu ja katkematut varustust (Energy Technologies 2007: 40). Kui aga hindade kohta täpsemalt küsida, siis selgub, et 44% eestlastest on (vähemalt teoreetiliselt) valmis maksma rohkem energia eest, mille tootmisel emiteeritakse vähem kasvuhoonegaase; 27% ei ole valmis hinnalisa kandma ja 29% ei oska selles küsimuses seisukohta võtta (Europeans' 2008: 69).

Kliimasoojenemisega võitlemist peab energiaküsimustes kõige olulisemaks vaid kaks inimest sajast (Energy Technologies 2007: 40). Seega võib oletada, et inimesed ei oska kliimasoojenemist energiasektoriga seostada. Kui aga kliimamuutus paigutatakse rahvusvahelise terrorismi ning nälja ja vaesuse konteksti, leiab ligi kaks kolmandikku eestlastest, et tegemist on väga tõsise probleemiga (Europeans'... 2008: 13). Kuna just viimatinimetatu on kontekst, mis meile iga päev meediast vastu vaatab, tuleb seda ka meediarepresentatsiooni uurimisel arvesse võtta. See pole küll käesoleva töö fookus, kuid haakub kindlasti taastuvenergia teemaga, kuna üks olulisi argumente taastuvate energiaallikate propageerimisel on just inimõhu vähendamine kliimamuutustele. Samast uuringust selgub ka, et poolte eestlaste arvates on Euroopa Liidu 2020. aastaks võetud kohustused kliimamuutustega võitlemiseks enam-vähem õiged/piisavad (Europeans' 2008: 53).

Meedias on lahendusena kliimasoojenemise vastu pakutud taastuvenergia kõrval ka tuumaenergiat. Võiks öelda, et kuigi need kaks on oma olemuselt ja Eesti tingimustele

kohandatavuselt äärmiselt erinevad, on meedia agendas tegu sisuliselt konkurentidega. Seetõttu peab autor oluliseks ka seda teemat põgusalt puudutada. Kolmandik eestlastest usub, et tuumaenergia aitab võidelda kliimasoojenemise vastu, kuid sama palju on ka neid, kes seda ei usu, ning ka neid, kes ei oska antud küsimuses seisukohta võtta (Europeans... 2007: 7). Eestlaste üldine teadlikkus tuumaenergiast on keskmisest kõrgem, kuid vääraks siiski parandamist. 10% uuringus osalenud eestlastest ei teadanud, kas Eestis on tuumajaam; 3% arvas, et on (Europeans... 2007: 34). Üldiselt on eestlaste seas rohkem neid, kes vastavad kontrollküsimustele tuumajäätmete ja Euroopat puudutavate tuumaenergia-alaste otsuste kohta õigesti, kuid ligi kolmandik vastanutest ei oska neil teemadel seisukohta võtta. Suutmatus oma arvamust väljendada peegeldub ka paljudes teistes vastustes. Siin võib pilgud jälle meediale suunata: üle 80% eestlastest leiab, et nad ei ole tuumaenergia ohutusest/ohtlikkusest piisavalt informeeritud (Europeans... 2007: 44). Vaid viiendik eestlastest arvab, et meedia pakutav informatsioon tuumaenergiast ja energeetikast üldiselt on piisav; kolm korda rohkem on aga neid, kes on vastupidisel seisukohal (Europeans... 2007: 48). Taastuvenergia representatsiooni uurides on kasulik teada, et samas meediaruumis on nii tuumaenergiat kui ka taastuvenergiat propageerivatel kõneisikutel sellisele halvasti informeeritud publikule küllaltki lihtne ka argumenteerimata väiteid esitada.

2. Uurimisküsimused ja hüpoteesid

Käesolevas bakalaureusetöös tõstatab autor kolm uurimisküsimust, mille eesmärgiks on analüüsida taastuenergia representatsiooni Postimees *Online*'is. Töö eesmärgist lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millistest taastuenergia liikidest räägitakse? Millisest enim? Miks?
 - Hüpotees: Kõige enam räägitakse tuuleenergiast.
2. Kes on peamised kõneisikud? Kuidas nad taastuenergiasse suhtuvad?
 - Hüpotees: Kõneisikud on peamiselt poliitikud ja ärimehed; teadlaste ja tavakodanike hääl jääb nõrgaks.
3. Kuidas kujutatakse taastuenergiat valitud kanalis?
 - 3.1. Millised on taastuenergiaga seotud probleemid?
 - Hüpotees: Taastuenergiast kirjutades pööratakse enim tähelepanu selle kallimale hinnale võrreldes teiste energitootmisviisidega.
 - 3.2. Millised on taastuenergiaga kaasnevad hüved?
 - Hüpotees: Taastuenergia säästab keskkonda.

3. Metoodika

3.1. Valim

Bakalaureusetöös koostas autor valimi Postimees *Online*'i veebiküljel ajavahemikul 1. jaanuar 2008 kuni 31. detsember 2008 ilmunud artiklitest, milles räägitakse taastuvenergiast ja selle alaliikidest. Autor kasutas selleks Postimees *Online*'i otsingusüsteemi. Erinevate otsisõnadega katsetades selgus, et enim teemakohaseid artikleid väljastab süsteem rakendades otsingut artiklite sisule ning kasutades sõnu „taastuvenergia“, „tuulepark“, „tuuleenergia“, „päikeseenergia“, „biomass“ ja „hüdroenergia“ koos tärniga sõna lõpus, mille lisas otsingusüsteem automaatselt. Tärn sõna lõpus võimaldab leida kõik artiklid, kus esineb vastav sõnatüvi. Erinevaid taastuvenergia liike sisaldavaid artikleid otsiti ka teiste taastuvenergia definitsioonis sisalduvate sõnade ja nende sünonüümidega nagu „maasoojus“, „geotermaalenergia“, „laineenergia“, „hoovuste energia“, „prügilagaas“ ja „reoveepuhastusgaas“, kuid need andsid vaid mõne üksiku vaste. Autor püüdis otsida ka artikleid, milles räägitakse taastuvenergiast roheline energia sildi all, kuid jutumärkide abil täpset vastet otsides tuli tulemuseks vaid kaks artiklit, mille põhjal üldistuste tegemine oleks ennatlik. Muul moel ei võimalda Postimehe otsingusüsteem kahe sõna koosesinemist artiklites tuvastada ja seetõttu jäi nimetatud taastuvenergia sünonüüm vaatluse alt välja.

Eelkirjutatu põhjal võib tõstatada küsimuse, miks kaasati valimisse kahe otsisõna abil leitud tuuleenergia-teemalised artiklid, teiste liikide puhul kasutati aga lõpliku valimi koostamisel ainult ühte otsisõna. Peamine põhjus seisneb selles, et tuuleenergia puhul väljastas otsing kahe erineva sõnaga otsides kõige rohkem relevantseid tulemusi, mis olid samas erinevad ega korranud üksteist. Otsides ka teisi taastuvenergialiike alternatiivsete otsisõnadega nagu „solaarenergia“, „bioenergia“ ja „hüdroelektrijaam“ selgus, et alternatiivse mõiste abil leitud tulemused dubleerivad pea täielikult juba olemasolevaid artikleid. Iga individuaalne otsisõna võis anda küll ka mõne üksiku uue vaste, kuid autor pidas sellist lisandust marginaalseks ning ei kaasanud seda töö kompaktsuse huvides valimisse. Siinkohal olgu samuti öeldud, et kuigi bioenergia-teemalised artiklid on leitud sõnaga „biomass“, kasutab autor tulemuste kirjeldamisel läbivalt sõna „bioenergia“, kuna see on laiem mõiste ning viitab taastuvenergia liigile, mitte pelgalt selle sisendile.

Valitud mõistetega otsides leidis Postimees *Online*'i otsingusüsteem kokku 340 vastet, mille seast eemaldas autor esmase võrdluse käigus 76 vastet, mis üksteist dubleerisid. Nii jäi valimisse 264 artiklit. Seejärel eemaldas autor antud töö temaatikaga mittehaakuvad artiklid valimist käsitsi, kuna täpsem otsing ei ole postimees.ee keskkonnas võimalik. Selleks luges autor kõik artiklid „diagonaalis“ läbi ning tegi kindlaks, millistes artiklites räägitakse taastuenergiast ning millistes esinevad otsingusõnad mingis muus kontekstis – näiteks ametinimetustes või õpitavate erialade ja tegevusvaldkondade loeteludes ilma täpsustuste, iseloomustuste ja hinnanguteta. Näiteks eemaldati valimist artikkel „Pindi kinnisvara ja Vestman Grupp ühendavad müügitegevuse“, sest sõna „taastuenergia“ esines seal vaid ettevõtte tegevusvaldkondade loetelus. Samuti eemaldati artikkel „Eesti Energia tippjuht läheb konkurent Fortumi palgale“, kus kõnealuse isiku ametipostide loetelus esines nimetus „kontserni koostootmis- ja taastuenergia valdkonna juht“, kuid artiklis ei räägitud taastuenergiaga seotud teemadel. Sarnaseid juhtumeid oli ca 45.

Välja praagiti ka artiklid, milles näiteks sõna „päikeseenergia“ esines mingi konkreetse seadme energiaallikana, kuid sisuliselt sellest ei räägitud – näiteks artikkel „Põhja-Rootsi E4 kiirteed katavad ohu eest hoiatavad sensorid“, kus öeldi, et sensoreid käitab päikeseenergia, kuid sellega teemaarendus piirduski. Autor eeldab, et taastuenergia tehnoloogilised aspektid tulevad esile ka ilma selletaoliste artikliteta. Kokku eemaldas autor otsinguvastete seast 90 artiklit, milles esines küll vähemalt üks otsingusõnadest, kuid milles ei õnnestunud tuvastada taastuenergiaga seotud omadusi ja seisukohti. Lõplikusse valimisse jäi 174 artiklit.

Kuna antud bakalaureusetöö üheks eesmärgiks on tuvastada debati olemasolu meediarepresentatsioonis, siis otsustas autor jätta valimisse kõik sobivad järjestikused artiklid, mis vaatlusalusel perioodil avaldati. Lihtsat või süstemaatilist juhuvalimit kasutades võinuks tekkida olukord, kus valimist jäävad välja artiklid, milles vastatakse mõne eelneva artikli argumentidele. Nimetatud puuduse vältimiseks oleks võinud kasutada ka lumepallvalimit, kus vaadeldakse ainult üksteisele viitavaid artikleid, kuid Postimees *Online*'i keskkonnas on need viited sageli nõrgalt seotud; samuti moonutanuks sellisel viisil valimi koostamine erinevate taastuenergia liikide esindatust meediarepresentatsioonis.

Vähendamaks konkreetse väljaande eripäradest tulenevaid võimalikke moonutusi meediarepresentatsioonis, oli uurijal algselt kavas vaadelda Postimees *Online*'iga kõrvuti ka

Eesti Päevalehe veebiväljaannet. Selle vastu rääkis aga kaks segavat asjaolu – Eesti Päevalehe *Online*-keskkonna uuendamine käesoleva töö andmekogumisperioodil, ning kahe väljaande otsinguparameetrite erinevus enne Päevalehe veebikeskkonna uuenduskuuri. Seega põhineb käesolev bakalaureusetöö ainult Postimees *Online*'is avaldatud tekstidel.

3.2.Meetod

Bakalaureusetöös rakendas autor artiklite analüüsimiseks kontentanalüüsi, mille kvantitatiivsete tulemuste illustreerimiseks esitatakse tulemuste peatükis ka teksitnäiteid artiklitest. Kalmus (2009) on kvantitatiivse meetodi tugevate külgedena välja toonud, et see ei avalda uuritavale objektile tulemusi moonutavat mõju ning tulemused on hiljem kergesti kontrollitavad. Nõrkade külgedena nimetab ta, et analüüs ei pruugi olla piisavalt tundlik ja täpne ning ei võimalda avastada varjatud tähendusi. Ka Bell (2001: 13) on juhtinud tähelepanu sellele, et kontentanalüüs üksinda ei ole võimeline toetama avaldusi domineeriva representatsiooni olulisuse, mõju ja tõlgendatud tähenduse kohta.

Kontentanalüüs peaks siiski andma uurijale vastused püstitatud uurimisküsimustele. Selle abil selgitatakse välja, millistest taastuenergia liikidest räägitakse; millised on sellega seotud põhiteemad ja –probleemid; kes on kõneisikud ning milline on nende meelestatus taastuenergia suhtes. Bakalaureusetöös kasutatud kodeerimisjuhendi ning selle alusel koostatud kodeerimistabeli leiab töö lisade hulgast (vastavalt Lisa 2 ja Lisa 3). Bakalaureusetööle eelnenud seminaritöös viis autor läbi proovikodeerimise viie artikli peal, mille tulemusel selgus, et esialgset kodeerimisjuhendit on vaja veel täiendada. Töö lõppversioonis kodeeriti kvantitatiivse analüüsi käigus ära artiklite üldised tunnused nagu pealkiri, ilmumise kuupäev, autor, žanr ning rubriik. Veel märgiti ära artiklis mainitud taastuenergia liigid, sõna saanud kõneisikud ja nende meelestatus taastuenergia suhtes ning taastuenergia aspektid, mida hinnati positiivseks või negatiivseks. Autor kodeeris ka artiklite peateema ehk fookuse ning geograafilise tasandi.

Kodeerimise käigus sai selgeks, et algselt plaanis olnud argumentide kodeerimine oleks osutunud nii suure valimi puhul liiga keeruliseks ja ajamahukaks ning autor otsustas sellest loobuda. Siiski püüti kvantitatiivse analüüsi käigus tähele panna võimalikku diskussiooni ning üldisi tendentse kõneisikute argumentatsioonis. Autor arutleb sellel teemal lähemalt diskussiooniosas.

4. Tulemused

4.1. Taastuenergia representatsiooni suhestumine üldisema energiakontekstiga

Valimi koostamise käigus uuris autor, kui palju on samal perioodil kirjutatud energeetikateemadel üldiselt. Esmalt otsis autor artikleid kõige üldisema mõistega „energia“. Sel viisil õnnestus leida ligi 2500 artiklit. Arvestades, et hiljem täpsemate mõistetega otsides tuli kokku vaid ligi tuhat vastet, siis võib järeldada, et sõna „energia“ esindab meediapildis energeetikast palju laiemat mõistet. Väidet toetab ka Maria Ristkoki bakalaureusetöö järeldus, et eestlaste tähendusväljas on energial erinevad tähendused – energia kui energeetika ning energia kui inimese vaimne ja füüsiline energia (Ristkok 2008: 90).

Energeetilistest terminitest kasutati otsingus tuuma- ja põlevkivienergiat. Selgus, et 2008. aastal on Postimees *Online*'is avaldatud 303 artiklit, mis on leitavad otsisõnaga „põlevkivi“; 300 artiklit, mis on leitavad sõnaga „tuumaenergia“ ning 204 artiklit, mis on leitavad „tuumajaama“ abil. Omavahelisi kattuvusi arvesse võttes on tulemuste seas umbes kuuendik artiklitest sellised, milles sisus esineb ka taastuenergiale viitavaid sõnu.

Taastuenergia ebaproportsionaalselt suurt esindatust (võrreldes Eesti põlevkivienergeetika tootmismahtudega) energiateemade meediakajastuse seas seletab ilmselt kõige paremini tegevusliku praktika kajastamise suur osakaal – selles valdkonnas toimus lihtsalt palju sündmusi, millest meedia sai kirjutada. Põlevkivisektoris ja tuumaenergeetikas seevastu ei toimunud nii palju otseseid „käegakatsutavaid“ sündmusi.

4.2. Artiklite esmased tunnused

4.2.1. Autor

Uurijale sai juba kodeerimise käigus selgeks, et väga suur osa valimi artiklitest on avaldatud ilma autori nimeta. Kolmandikul artiklitest oli küll pealkirja järel, juhtlõigus või esimestes sisulõikudes viidatud mõnele muule meediakanalile, kuid ligi kahe viiendiku puhul kõigist artiklitest ei olnud autorile viidatud isegi kaudselt. Paljudel juhtudel oli küll sisu põhjal oletatav, et artikli kõneisik või temaga seotud organisatsioon on ise ka teksti autor, kuid

tabelisse kanti sellised artiklid kui „autorita“ (vt Tabel 1). Kui osaliselt võis tegu olla agentuuriuudistega, millele ei vaevutud viitama, siis paljude artiklite puhul oli selgelt tegemist pressiteadetega. Näiteks oli valimis kaheksa artiklit, millel puudus autor ja mille ainsaks allikaks oli mõne Eesti Energia gruppi kuuluva ettevõtte kõneisik. Potentsiaalseid eraettevõtete pressiteateid tuvastas uurija veelgi enam. Teiste seast jäid allikatena silma Põhjamaade Investeeringispank ja OÜ Küttemaailm. Viimase puhul oli mitmes artiklis tegemist selge reklaamtekstiga, milles kasutati edukalt ära üha populaarsemaks muutuvat energiatõhususe teemat, mille „maaletoojaks“ Küttemaailm ka ise on. Kuna artiklite juures puudus tähistus „reklaam“, siis eeldab autor, et tegemist on oskusliku kommunikatsiooni abil saadud tasuta kajastusega.

Tabel 1. Autorite jaotus artiklite lõikes.

Autorita	66	38%
Muu meediakanal	59	34%
Postimehe ajakirjanik	38	22%
Poliitik	6	3%
Teadlane, ekspert	3	2%
Muu	2	1%
Kokku	174	100%

Muu meediakanali alla kodeeriti artiklid, milles oli pärinemine mõnest teisest meediakanalist selgelt identifitseeritud. Muu kanali alla ei kuulunud Postimees *Online*'i aladomeenid nagu Tarbija24.ee, e24.ee ja Tartu Postimees, kuna nende sisu on Postimees *Online*'i otsingusüsteemiga leitav. Muu meediakanali jaotuses ei pidanud autor oluliseks uurida artiklite algallikatest, kes on teksti autor, kuna tegemist oli pea eranditult uudistega ning artiklite kõneisikud olid identifitseeritavad ka ilma autorit teadmata. Kõige sagedasemaks „muuks meediakanaliks“ oli Tartu Ülikooli teadusuudiste portaali Novaator; palju oli kasutatud ka Postimehega samasse kontserni kuuluvaid maakondlikke lehti. Kolmandikus „muu meediakanali“ uudistest oli viidatud välismeediale.

Postimehe ajakirjanike ja toimetuse endi sulest tuli vaid viiendik kõigist artiklitest. Autoril puudub kahjuks statistika selle kohta, kas „omalugude“ vähesus on Postimees *Online*'is valitsev üldine tendents või on tegemist energiateemade omapära. Võib oletada, et osa autorita artiklitest on samuti Postimees *Online*'i ning Postimehe paberväljaande ajakirjanike

looming, kuid kontrollida seda ei saa. Postimehe ajakirjanikud kirjutasid 2008 aasta jooksul kaks juhtkirja ja kolm arvamustlugu, milles on taastuenergia temaatikat puudutatud.

Poliitikutelt on ilmunud viis taastuenergiat puudutavat arvamustlugu ja need on taastuenergiat toetavad; üks poliitik esindab Euroopa Liitu. Poliitik märgiti autoriks ka PMO-s muutmata kujul avaldatud Reformierakonna valmislubadustele, milles oli märgitud taastuenergia kui arendamist vajav valdkond. Teadlaste ja ekspertide kui autorite kohta ei saa üldistusi teha, kuna neilt ilmus vaid kolm arvamustlugu, millest kaks on kirjutanud sama isik – Erik Puura.

4.2.2. Žanr ja rubriik

Žanrilise jaotuse järgi olid 84% artiklitest uudislood. 9% oli arvamustlugusid ja juhtkirju ning ülejäänud 7% katsid olemuslood ning artiklid, mille žanriline kuuluvus ei mahtunud eelnimetatud kategooriate alla. Postimees *Online*'i enda rubriigilise liigituse kohaselt kuulusid pooled artiklid majanduse valdkonda, veidi alla veerandi liigitati Eesti ja Tartu/Tallinna uudisteks ning umbes viiendik paigutus rubriiki Tarbija24. Arvamuse sildi all avaldati 5% valimis olnud vastetest. Iga kolmekümnes artikkel oli rubriist Välisuudised; sama palju oli ka muude valdkondade alla jaotunud vasteid.

Artikleid uurides ei saanud autorile päris üheselt selgeks, milliste tunnuste alusel neid rubriikidesse jaotati. Eelkõige tõstatus küsimus majandusuudiste võrdlemisel välisuudistega ja Tarbija24-ga. Näiteks oli uudis „Norrast võib saada Euroopa suurim roheline energiaga varustaja“ paigutatud välisuudiste rubriiki, neli päeva hiljem ilmunud sama uudise laiendus „Norrast võiks tuuleenergia toel saada Euroopa aku“ aga majandusuudiste valdkonda. Ometi on see küsimus oluline, kuna mõjutab artiklite paiknemist keskkonnas ning seega eelduslikult ka lugejate võimalusi nendeni jõudmiseks.

Artiklite žanrilise paigutuse ehk toimetuse valiku põhjal võib öelda, et taastuenergia ei ole enam pelgalt keskkonna- ja tehnikauudiste pärusmaa, vaid on meediarepresentatsioonis tugevalt põimunud igapäevase poliitika ja majandustegevusega. Artiklite geograafilise tasandi analüüs näitas, et suur on Eesti uudiste osakaal.

4.2.3. Artiklite fookus

Artiklite kesksete teemade seas domineeris sündmuslik fookus – enim (48) kirjutati artikleid, mille keskmes oli konkreetne taastuvenergiat tootev või kasutatav rajatis või sellega seotud projekt. Autor vaatles sama tunnuse all nii neid objekte, mis on juba valmis kui ka neid, mis olid alles planeerimisjärgus. Lisaks tuuleparkidele kuuluvad siia kategooriasse ka ehitised, mis on varustatud taastuvenergiat tootvate seadmetega. Sündmusliku fookuse sage esinemine on selgitatav sellega, et 2008. aastal püstitati mitmeid olulisi taastuvenergia rajatisi.

Pea sama palju (41) oli artikleid, mille ühisnimetajaks võib lugeda energeetilisele tulevikule keskendumist. Sellise fookusega artiklites domineerisid kõneisikutena poliitikud ja teadlased. Eelnevaga samasse kategooriasse võib tegelikult lugeda ka artiklid, mille keskmes oli Euroopa Liidu värske kliima- ja energiakava. Autor pidas siiski oluliseks see ka eraldi teemana välja tuua, kuna tegemist on antud valdkonnas mõjukaima tulevikku vaatava dokumendiga, millel on ka reaalne mõju Eesti energiapoliitilistele otsustele.

Tabel 2. Artiklite peateemade jagunemine.

Taastuvenergia rajatis, projekt	48	28%
Eesti/maailma energeetiline tulevik	41	24%
EL-i kliimakava, heitmekvoodid	22	13%
Muu	20	11%
Tehnoloogiasaavutused	13	7%
Energiatõhusus	12	7%
Energiamajanduse olukord(praegu)	9	5%
Energiahinnad; TE tasu	9	5%
Kokku	174	100%

Oluline koht energiadiskursuses on ka tehnoloogiasaavutustel. Sellise fookusega uudistes räägiti enamasti päikeseenergiast ja artiklid ilmusid reeglina rubriigis Tarbija24. See näitab, et erinevalt tuuleenergiast ei ole päikeseenergia veel tõusnud n-ö peavooluteemaks. Tehnologiasaavutustega samasse valdkonda kuuluvaks võib lugeda energiatõhususele keskenduvald artikleid. Reeglina viidati neis tehnilistele aspektidele ning keskenduti kohalikule või Eesti tasandile; taastuvenergia oli seejuures üks vahenditest energiatõhususe saavutamiseks.

Alapeatükis 4.5.1. näeme taastuvenergia positiivseid aspekte võrreldes, et energiahindadest räägitakse taastuvenergiaga seoses sageli ja eriti just negatiivses võtmes. Ometi oli vähe – vaid umbes 5% – neid artikleid, milles hinnatemaatika oli keskne. Sama vähe oli ka energiamajanduse hetkeolukorrale keskenduvaid artikleid. Kui uskuda Eurobaromeetri 2007. aasta uuringut, siis on just hind see, mis eestlastele energiatemaatikas esimesena meenub (*Energy Technologies 2007*: 9) ja hinnakaardile mängimine võiks taastuvenergiale edukalt tähelepanu tõmmata.

4.2.4. Artiklite geograafiline tasand

Taastuvenergia representatsiooni uurimisel pidas autor oluliseks fikseerida ka artiklite geograafiline tasand (vt Tabel 3). Antud tunnus võimaldab autori hinnangu hinnata eelkõige seda, kas taastuvenergiast rääkides reflekteeritakse ka välismaailmas toimuvat ja tuuakse teisi riike meile eeskujuks, või piirduakse ainult siseriiklike sündmuste ja arvamustega. Geograafilise tasandi määramisel arvestati eelkõige artiklis mainitud kohanimesid ning jaotati artiklid kategooriatesse „Kohalik“, „Eesti“, „Muu riik“, „Euroopa Liit“ ja „Globaalne“.

Tabel 3. Geograafiline tasand TE liikidest rääkides.*

	Geograafiline tasand					
TE liik	Kohalik	Eesti	Muu riik	EL	Globaalne	Kokku
Üldine	0 (1)	21 (27)	0 (0)	18 (22)	5 (7)	44 (57)
Tuuleenergia	22 (25)	29 (38)	4 (4)	7 (8)	2 (7)	64 (82)
Bioenergia	1 (2)	4 (11)	2 (2)	4 (5)	4 (7)	15 (27)
Päikeseenergia	3 (8)	2 (6)	3 (4)	1 (2)	7 (10)	16 (30)
Hüdroenergia	1 (2)	1 (3)	1 (1)	1 (1)	0 (1)	4 (8)
Muu	0 (3)	1 (3)	1 (2)	1 (1)	0 (2)	3 (11)
Mitu liiki korraga	6	11	1	4	6	28
Kokku	33 (41)	69 (88)	12 (13)	36 (39)	24 (34)	174 (215)

*Sulgudes on antud kõikide artiklite arv, milles nimetatud taastuvenergia liik esines; ilma sulgudeta on antud artiklite arv, milles esines ainult antud TE liik teiste liikideta.

Kohalik tasand tähendab seda, et artikli keskmes oli mingi konkreetne taastuvenergia objekt konkreetses Eesti haldusüksuses, mis oli riigi tasandist vähemalt ühe suurusjärgu võrra väiksem (näiteks maakond). Eesti tasandile kuulusid need artiklid, milles võis samuti olla tegemist mingi konkreetse Eesti koha ja objektiga, kuid milles loodi seosed ka Eesti üldisema kontekstiga. Näiteks artikli „Virtsu tuulepark sai 17-miljonilise tuuliku“ fookuses oli küll üks konkreetne tuulegeneraator, kuid räägiti ka teistest Eesti Energia rajatavatest tuuleparkidest.

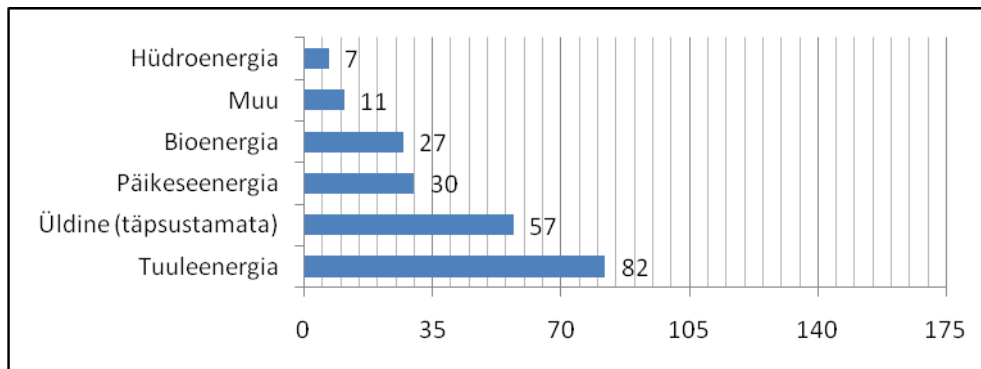
Euroopa Liidu alla kodeeriti artiklid, milles arutleti üleeuroopalisel tasandil – näiteks räägiti ühisest elektriturust või kliimakavast. Autor mõonab, et Euroopa Liit ei ole küll geograafiline termin, kuid energiapoliitilist konteksti arvestades võib teda sellisena käsitleda.

Kõige rohkem – umbes kaks viiendikku – oli neid artikleid, milles keskenduti Eestile. Seejuures mainiti neist pea pooltes tuuleenergiast ning kolmandikus taastuvenergia üldist mõistet. Kui arvestada juurde ka kohalik tasand, siis oli tuuleenergia Eestis ülekaalukalt populaarseim teema ja sellele viidati kaks korda sagedamini kui taastuvenergiale üldiselt. Samuti on tuuleenergia märkimisväärselt populaarsem päikese- ja bioenergiast. Euroopa Liidule ja globaalsele tasandile keskenduvates artiklites on aga märgata vastupidine tendents – rohkem räägitakse üldisemal tasandil, kui mingist konkreetsest taastuvenergia liigist. Samuti ei tule tuule-, päikese- ja bioenergia lõikes nii suured erinevused esile. Olulisim mõjur on antud juhul Euroopa Komisjoni kliima- ja energiakava, mis räägib taastuvenergiast üldisel tasandil ja mille kajastamisel eraldi liike esile ei tooda.

4.3. Käsitletavad taastuvenergia liigid

Kõige enam räägitakse meediatekstides tuuleenergiast – pea pooltes artiklites mainitakse seda taastuvenergia liiki (vt Joonis 1). Tuuleenergiat mainivatest artiklitest omakorda poolte fookuses on mõni planeerimis- või rajamisjärgus olev taastuvenergia projekt, mis viitab, et suures osas on tegemist tegevusliku praktika representeerimisega. See on ka igati mõisteta, sest 2008. aastal lisandus Eestis kõige rohkem taastuvenergia rajatise ja tootmisvõimsusi just tuuleenergia sektoris. Samuti on tuuleenergia näol tegemist suurima elektrienergia tootmismahuga taastuvenergia liigiga Eestis. Samas on tuuleenergiat puudutavate artiklite seas üle neljandiku neid tekste, mille fookuses on Eesti energeetiline tulevik. See viitab, et tuuleenergiat nähakse ühe võimaliku osana meie tulevases energeetikalahendusest.

Osaliselt võib tuuleenergia suur esindatus olla mõjutatud ka autori valikust otsida tuuleenergiaga seotud artikleid kahe märksõna abil, samal ajal kui teisi liike otsiti ühe märksõnaga. Selline valik langetati eelkõige seetõttu, et teiste taastuvenergia liikide puhul andis otsingusüsteem erinevate märksõnade abil otsides valdavalt üksteist dubleerivaid tulemusi ja autor pidas paari lisanduda võiva artikli mõju üldisele meediarepresentatsioonile marginaalseks. Tuuleenergia puhul oli erinevate märksõnade otsingutulemuste erisus aga märkimisväärne.

Joonis 1. Artiklites mainitud taastuvenergia liigid.

Igas kolmandas artiklis räägitakse taastuvenergiast üldisel tasandil, ilma konkreetseid alaliike esile tõstmata. Liiki täpsustamata kõnelevad taastuvenergiast enim Eesti ja Euroopa Liidu poliitikud ja valitsusasutused. Geograafilisel tasandil ongi taastuvenergia üldisel mõistel kaks pidepunkti – Eesti ja Euroopa Liit. Vastavalt sellele jaguneb ka artiklite fookus – Eestile keskenduvad artiklid räägivad kõige sagedamini Eesti energeetilisest tulevikust (nt „Energiajulgeoleku ümarlaud vaeb Eesti turvalisust“, „Sotsid: Tuumajaama rajamist tuleb kindlasti kaaluda“ ja „Juhtkiri: Eesti energia“); Euroopa Liidu omad aga peamiselt Euroopa Komisjoni kliima- ja energiakavast, mis mõjutab tulevikus kogu Euroopa energiavoogusid (nt „Euroopa Komisjon esitles ambitsioonikat kliimakava“, „Barroso usub, et kliima ja energia kokkulepe tuleb sel aastal“ ja „ELi ülemkogul jõuti sihile“). Eesti-kesksetes artiklites figureerib taastuvenergia sageli koos teiste energiaallikatega nagu põlevkivi ja tuumaenergia; Euroopa tasandil räägitakse taastuvenergiast pigem teistest energiaallikatest lahus ja kliimat ning keskkonda esile tõstes.

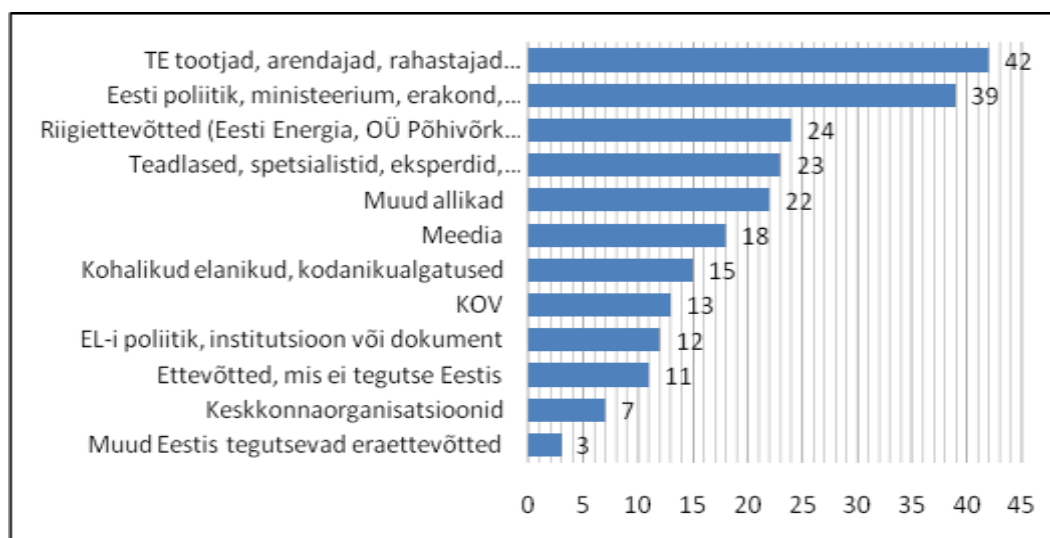
Päikeseenergiast ja bioenergiast kirjutatakse praktiliselt võrdses mahus ja mõlema puhul täheldas autor, et umbes pooltel juhtudel räägitakse neist koos mõne teise taastuvenergia liigiga. Samuti kehtib mõlema liigi puhul tendents, et peaaegu võrdselt on nii neid artikleid, mis keskenduvad kohalikule ja Eesti tasandile, kui ka neid, mis keskenduvad Euroopale ja globaalsele tasandile. Päikeseenergiat mainitakse kahel juhul kolmest artiklites, mille fookuses on tehnoloogiasaavutused või energiatõhusus. See viitab päikeseenergia tehnilisele representatsioonile. Bioenergiast kirjutatakse sagedamini artiklites, mis keskenduvad energeetilisele tulevikule, aga ka tehnoloogiasaavutustele.

Kategooriasse „muu“ kuuluvates artiklites räägiti valdavalt geotermaalenergiast ja prügipõletusjaamades toodetud energiast. Samuti viidati „energia taaskasutusele“ soojusvahetitest rääkides. Domineerisid pigem tehnoloogiale fokuseeritud artiklid, kuid kuna muid taastuvenergia liike kajastavaid artikleid oli vähe, siis ei saa üldisemaid järeldusi teha. Küll aga võib öelda, et poliitikutele sellised Eesti mõistes marginaalsed lahendused huvi ei paku.

Kõige vähem räägiti hüdroenergiast. See oli autori jaoks mõnevõrra üllatav, kuna tegemist on maailma kõige suurema tootmismahuga taastuvenergia allikaga ja 2008 aastal lisandus maailmas umbes 25-30GW jagu hüdroenergia tootmisvõimsusi (Renewables... 2009: 23). Võrdluseks – kõigi Eesti elektrijaamade summaarne tootmisvõimsus oli samal ajal umbes kümme korda väiksem. Eesti arvestuses on hüdroenergia näol tegemist tootmismahult kolmanda taastuvenergia liigiga, mis edestab märgatavalt päikeseenergiat ja ka „muude“ alla liigitunud allikaid. Tagasihoidliku kajastuse põhjuseks võib olla esiteks see, et valitud aastal (ja üldse viimastel aastatel) ei toimunud Eestis hüdroenergiaga seoses uudisväärtuslike sündmusi ning teiseks tõsiasi, et olulisimad arengud leidsid aset Hiinas, mis ei paku autori hinnangul Eesti ajakirjandusele eriti huvi.

4.4. Kõneisikud ja meelestatus

Kõneisikutest on ülekaalukalt kõige rohkem esindatud Eestis tegutsevad taastuvenergiat tootvad, arendavad ja rahastavad eraettevõtted ning Eesti poliitikud. Samuti saab palju sõna riigiettevõtte Eesti Energia, kes on asunud ka ise jõuliselt taastuvenergeetikat arendama. Teadlased, spetsialistid ja uuringud on allikadena küllalt sageli esindatud. Omaette allikate grupi moodustavad kohalikud omavalitsused ja kohalikud elanikud, kelle arvamust on küsitud kohaliku tasandi uudistes, mis neid endid otseselt puudutavad. Keskkonnaorganisatsioonide kasutamine allikadena on oluliselt harvem. See kinnitab taas, et taastuvenergia temaatika on tugevalt juurdunud nii poliitilises kui majanduslikus agendas ja tegemist ei ole enam „puukallistajate“ hobiga.

Joonis 2. Artiklid, milles esines vastava kategooria kõneisik.

Allikad olid taastuenergia suhtes valdavalt positiivselt meelestatud – üle kahe kolmandiku kõigist kõneisikutest avaldas taastuenergiale poolehoidu („poolt“ või „pigem poolt“). Tunnusega „raske hinnata“ kodeeriti iga neljanda allika seisukoht – siia alla kuuluvad need, kes ei võtnud kindlat seisukohta või esitasid nii poolt kui vastuargumente hinnanguid andmata. Väga väikese grupi moodustasid need, kes olid taastuenergiale (pigem) vastu või väitsid end olevat küll taastuenergia põhimõttelised pooldajad, kuid protesteerisid näiteks oma elukoha lähedale rajatava tuulepargi vastu¹. Seda väljendatakse ka uudiste pealkirjades: „Mahukas tuulepargi projekt ajas hiidlased tagajalgadele“, „Kullenga küla elanikud võitlevad tuulegeneraatorite rajamise vastu“ ja „Virulased sõdivad tuulepargi vastu“ näitavad selgelt kohaliku tasandi vastuseisu konkreetsetele tuuleparkidele. Kuna konflikt on antud uudistes oluline uudisväärtuse kriteerium, siis on selle rõhutamine pealkirjas igati mõisteta.

¹nn NIMBY-suhtumine (*not in my back yard* - „mitte minu tagahoovis“). Selle mõistega viidatakse tavaliselt kohalikele elanikele, kes seisavad vastu mingi tööstusrajatise lokaliseerimisele. Mõistes eeldatakse, et sellised kriitilised vastused hoolivad ainult enda kogukonnast ning on seega isekad ja vastutustundetud (Cox 2006: 313).

Tabel 4. Allikate meelestatus TE suhtes.

Kõneisik	Meelestatus				
	Poolt, pigem poolt	Raske hinnata	Vastu, pigem vastu	NIMBY	Kokku
Eesti poliitik, ministeerium, erakond, valitsus, riiklik dokument	28	6	1	0	35
EL-i poliitik, institutsioon, dokument	11	1	0	0	12
Eesti riigiettevõtte	11	10	1	0	22
Teised Eestis tegutsevad TE tootjad, arendajad, rahastajad	37	5	0	0	42
Muud Eestis tegutsevad ettevõtted	1	2	0	0	3
Ettevõtted, tegevus ei puuduta Eestit	7	3	0	0	10
Meedia	8	8	1	1	18
KOV	10	3	0	0	13
Kohalikud elanikud, kodanikualgatused	6	2	2	4	14
Keskkonnaorganisatsioonid	5	1	0	0	6
Teadlased, eksperdid, uuringud	11	5	7	0	23
Muu	14	6	0	0	20
Allikaid kokku:	149	52	12	5	218
Protsentuaalne jaotus:	68%	24%	6%	2%	100%

Meediatekstides on ühed positiivsemalt meelestatud allikad taastuvenergia tootjad ja arendajad. Kuigi leidis ka neid kõneisikuid, kelle sõnumitest meelestatust välja lugeda ei õnnestunud, väljendas üheksa allikat kümnest taastuvenergiale poolehoidu. Taastuvenergia arendajad said reeglina sõna kohalikule ja Eesti tasandile keskenduvates artiklites, millest poolte fookuses oli mõni konkreetne tuulepark. Tuuleenergia domineerimine meediarepresentatsioonis peegeldab selgelt reaalseid sündmusi ja nende osapooli. Aasta alguses võis ühe konkreetse juhtumi põhjal täheldada konkureerivate tootjate „Taaveti ja Koljati“ vastuseisu, kus nõrgem pool viitas enda suhtes toime pandud ebaõiglusele, tugevam aga tehnilistele nüanssidele, mille täitmisega vastane hakkama ei saanud:

„OÜ Põhivõrk, kes vastutab elektritootjate ühenduses hoidmise eest elektrivõrguga, lubas tuulepargil juhtme seinast tõmmata, kuna tuulepark ei vasta võrgueeskirjas kehtestatud nõudmistele. Tuuleparki käitava OÜ Nelja Energia juht Martin Kruus usub aga, et Eesti Energia, kes kavatseb ise jõuliselt tuuleenergiasse panustama hakata, soovib tütarfirma kaudu eraettevõtjatest tuuleenergia tootjad paika panna. «Kui meid välja lülitatakse, on see räige signaal väikestele tootjatele, et ärge tulge torkima.»“
(„Eesti Energia...“ 08.02.2008)

Üldiselt väljendasid aga nii eraomanduses olevad kui riigi hallatavad taastuvenergia arendajad selgelt positiivseid seisukohti ja ka omavahelisele konfliktile leiti kiire lahendus.

Ka Eesti poliitikud olid taastuvenergia suhtes reeglina positiivselt meelestatud. Vastuargumente konkreetsele taastuvenergia liigile – tuuleenergiale – esitas vaid Kaitseministeerium, kelle väitel segavad püstitatud tuulikud radarite tööd:

„Kaitseminister Jaak Aaviksoo ütles neljapäeval valitsuse pressikonverentsil, et kaitseväel on olnud seoses tuuleparkide rajamisega probleeme radaripildi kvaliteediga. Selle vältimiseks tuleb edaspidi enne tuulepargi rajamist saada kaitsevält kooskõlastus.“ („Tuulepargid tuleb...” 28.08.2008)

Üldjuhul vaatlesid poliitikud aga laiemat plaani ja keskendusid Eesti energeetilisele tulevikule. Poliitikud said sõna artiklites, kus räägiti taastuvenergiast üldisemas energeetilisest kontekstis. Samas nähti taastuvenergiat pigem lisavõimalusena tuumaenergia kõrval, kui keskse energiaallikana:

„Taastuvenergia osakaal on praegu EL-27s ca 8–9% kogu primaarenergia bilansist. Ja isegi juhul kui 2020. aastaks peaks saavutatama eesmärk, et 20% energiast tuleb taastuvatest energiakandjatest, on see ikkagi pigem lisa võimalus kui keskne lahendus. Baaslahendusena jääb tuumaenergia.“ („Taavi Veskimägi: reegel...” 07.07.2008)

Euroopa Komisjoni energia- ja kliimakavast rääkides olid Eesti poliitikud (enamasti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts) taastuvenergia ja heitmekvootide suhtes küll pooldaval seisukohal, kuid lisasid, et kava ei tohi vähendada meie energeetilist julgeolekut ja konkurentsivõimet:

„On täiesti selge, et Eesti energiajulgeolek ja varustuskindlus ei tohi väheneda. Samuti ei tohi halveneda meie majanduse konkurentsivõime. See on välistatud.“ („EL soovib Eestil...” 23.01.2008)

„Eesti peamiseks huviks on endiselt energia varustuskindluse ja -julgeoleku tagamine, vahendas valitsuse pressiesindaja. Samas toetame jätkuvalt paketi eesmärki: läbi kasvuhoonegaaside õhkupaiskamise vähendamise ning taastuvenergiaallikate suurema kasutuselevõtu kaudu liikuda keskkonnasäästlikuma majanduse suunas.“ („Valitsus otsustas...” 10.02.2008)

Eesti riigiettevõtete kategooriasse kuuluvad eelkõige Eesti Energia ja selle allüksused nagu Taastuvenergia Ettevõte ning OÜ Põhivõrk. Ka selles grupis avaldasid kõneisikud taastuvenergiale valdavalt poolehoidu, kuid pea pooltel juhtudel ei saanud meelsust üheselt tuvastada. Artiklid keskendusid Eestile või kohalikule tasandile; enamasti võeti sõna seoses tuuleenergiaga. Eesti Energia kõneisikud rääkisid mitmel juhul taastuvenergiaga kaasnevast keskkonnasäästust, kuid ei rääkinud kunagi, kuidas see saavutatakse:

„Eesti Energia alustas Läänemaal Aulepas Baltimaade suurima tuulepargi ehitust, mille tööle hakkamise korral hoitakse ära suure hulga süsihappegaasi õhkupaiskamine. «Noarootsi vallas asuva Aulepa tuulepargi omandamine on oluline samm Eesti Energia tootmise muutmisel keskkonda säästavamaks ja meil on hea meel, et saame kohapealsete töödega sedavõrd kiirelt algust teha,» sõnas Eesti Energia taastuvenergia projektijuht Sven Aasa.“ („Eesti Energia alustas...” 18.01.2008)

Riigiettevõtetega umbes samas mahus on kajastatud teadlaste, ekspertide, teadusasutuste ning teadusuuringute seisukohti. Teadlased räägivad enamasti Eestiga seotud teemadel ja keskenduvad pigem tehnilistele aspektidele. Populaarsemateks teemadeks on energeetiline tulevik ning konkreetset taastuvenergia objektid. Teiste seast tõusevad esile Erik Puura ja Anto Raukas, kes saavad korduvalt sõna. Raukas peab tuuleenergiat kalliks ja tehnoloogiliselt puudulikuks ning näeb ainumõeldava tulevikulahendusena tuumajaama:

„Praegu on Eestis tuulikute eufooria, kuid ükski tuulik ei tööta ilma tavajaamade toetuseta ja tuuleenergia on vaesele Eesti riigi kodanikule ülejõukäivalt kallis /---/ Kui Euroopa Liidu ja riigi dotatsioon lõpeb, siis pole vaba konkurentsi tingimustes tuulikud suutelised konkureerima põlevkivienergeetikaga, kõnelemata tuumaenergiast.“ („Anto Raukas: tuuleenergia...” 16.06.2008)

Ka teised teadlased toovad välja tuuleenergia tehnilisi puudusi, kuid räägivad samas ka võimalikest lahendustest ja hüvedest:

„Ükskõik milliste energiaallikate kombinatsiooni panustada, see peab tagama süsteemi varustuskindluse. Ka siis, kui ilmastikuolude järsu muutuse tõttu tuuleenergia tootmine langeb. Selleks on mitmeid teid, mida tehnoloogia arenedes loodetavasti veelgi juurde tekib. /---/ Sel ajal aga, kui minnakse üle elektritranspordivahenditele, on tuuleenergia tootmisvõimsus kindlasti suur pluss. Samuti on pluss tootmisportfelli mitmekülsemaks muutmine.“ („Lehmarkarjamaast saab elektripõld“ 14.05.2008)

Meedia seisukoha selgitamiseks analüüsis uurija artikleid, mille allikana esines Postimehe ajakirjanik, toimetus, või mõni muu meediakanal. Kui jätta kõrvale artiklid, milles meelestatus üheselt määratav ei olnud, siis ülejäänud olid selgelt taastuenergia poolt. Toodi küll esile ka negatiivseid aspekte, kuid artiklite üldine tonaalsus oli positiivne. Meedia meelisteemaks oli tuuleenergia, kuid räägiti ka muust.

Mitmel juhul olid Postimehe enda toimetuse või ajakirjaniku arvamusartiklid vastuseks või kommentaariks mingile ilmunud artiklile või päevakajalisele teemale. Näidetena võib tuua artiklipaarid „José Manuel Barroso: planeedi kaitseks“ ja „Andrus Karnau: Barroso vägev uuendus“; „Eesti Energia broneeris peaaegu kogu Eesti rannikumere tuuleparkidele“ ja „Juhtkiri: gigantomaa“ ning „Anto Raukas: tuuleenergia on vaesele eestlasele kallis“ ja „Martin Pau: odav oleks olla surnud“. Need on ajakirjanike kriitiliselt meelestatud reageeringud, kus püütakse täpsustada tõstatatud probleeme ning tuua välja varjatud aspekte, millest oleks võinud rääkida juba reageeringu initsiaatoriks olnud artiklites. Sellised vastused võiks olla heaks pinnaseks debati tekkele, kuid autoril ei õnnestunud tuvastada ühtegi vastureaktsiooni neile arvamusavaldustele – keegi ei asunud oma esialgseid seisukohti kaitsma või selgitama ning debatt vaibus juba enne selle tõelist algust.

Kohalikud elanikud ja kohalikud omavalitsused saavad sõna artiklites, mis räägivad mingist konkreetsest kohaliku tasandi taastuenergia rajatisest või projektist. Kohalikud omavalitsused on pigem taastuenergia poolt ning näevad selles eelkõige keskkonna- ja ressursisäästu:

„Räämas ja haisva kodutute varjupaiga asemele kerkib tulevaks kevadeks Männikule Kauge tänavale kahekorruseline hoone /---/. Hoone kütmisel kasutatakse võimalikult palju taastuenergiat. Lisaks tavapärasele kaugkütte paigaldatakse päikesepaneelid sooja vee tootmiseks ja õhk-vesi tüüpi soojuspumbad hoone kütmiseks. Kõik see võib energiakulu vähendada kuni kolmandiku võrra.“ („Kauge tänava varjupaigast...“ 18.08.2008)

Kohalikud elanikud tajuvad või prognoosivad aga taastuenergia rajatiste – peamiselt tuuleparkide – negatiivset mõju enda elukeskkonnale ja loodusele ning nende seas on ka

taastuenergia vastaseid. Eraldi tuleb esile tõsta inimesi, kes on sõnades küll taastuenergia poolt, kuid ei soovi oma kodu lähedusse hiiglaslikke tuulikuid (NIMBY-suhtumine):

„Uno Krooni kodu jääb rajatavast tuulepargist vähem kui kilomeetri kaugusele. «Tuulepargi põhimõtteline vastane ma pole. Kuid pelgan, et töötavate energiageneraatorite müra hakkab kostma minu kodumajani. Seda ebameeldivust ma ei soovi,» lausus Kroon. “ („Kullenga küla elanikud...” 03.04.2008)

Samas leidub ka neid, kellel pole midagi tuuleparkide vastu. Enamasti on sel juhul mängus isiklik materiaalne kasu:

„«Ta rääkis, et tahab Urgele tuuleparki rajada, et siin on tuulekoridor, et tahab meie kui maaomanikega lepingut teha, ja sel aastal siis käis kohapeal,» seletab taluperenaine, kelle põllumaad jäävad sellele ligi 450 hektarile, mis tuulepargi alla kavandatud. Urge kandi põllumaad on savised ja sestap pole kuue-seitsme talu perel midagi tuulikute rajamise vastu. “ („Sõnajalad soovivad...” 15.11.2008)

Urija näeb teatavat probleemi selles, et tuuleparkidele vastu olevad kohalikud elanikud ja nende argumendid esinevad mitmes artiklis lahus vastanduvate osapoolte argumentidest – kui räägivad kohalikud elanikud, siis tuulepargi rajajad vaikivad ja vastupidi. Põhjusi võiks otsida eelkõige *online*-keskkonna „lõdvast“ uudise tasakaalustatuse nõude järgimisest. Sellele viitab ka fakt, et 146-st uudisloost tervelt 105-s esines ainult üks allikas või kõneisik (autor luges siin üheks kõneisikuks ka juhtumid, kus näiteks ühest külast, ettevõttest või ministeeriumist esines sarnaste seisukohtadega mitu kõneisikut). Ühele allikale tuginemist võib põhjendatuks lugeda, kui vahendatakse mõne poliitiku uudisväärtuslikku seisukohta või tehnoloogiauudist, kuid kohaliku tasandi konfliktilugudes on ainult ühele allikale tuginemine märgiks uudise tasakaalustamatusest. *Online*-meediale iseloomulikult on sellistel puhkudel artikli all viited varem samal teemal ilmunud artiklitele ja lugeja saab huvi korral enamasti kätte ka vastaspoole argumendid, kuid selline seisukohtade laiali hajutamine raskendab autori hinnangul teema mõistmist ja debati arendamist. Ei ole sugugi kindel, et lugeja märkab hiljem lisatud artiklit vastuargumentidega.

4.5. Taastuvenergia kujutamine artiklites

4.5.1. Positiivsed ja negatiivsed aspektid

Hoolimata sellest, et taastuvenergia pooldajate ja vastaste vahekord oli 10:1 pooldajate kasuks, toodi kõigi kõneisikute peale välja pea sama palju nii taastuvenergia positiivseid kui ka negatiivseid aspekte. Peamiseks põhjuseks võib pidada seda, et negatiivsetest aspektidest räägivad ka taastuvenergia pooldajad, vastased ei kipu aga positiivseid aspekte esile tõstma. Tabelis 5 on aspektid järjestatud selle alusel, mitmes artiklis need esinesid.

Tabel 5. Taastuvenergia positiivsed ja negatiivsed aspektid.

	TE positiivsed aspektid:	TE negatiivsed aspektid:	
31	Keskkonna- ja ressursisääst, taaskasutus	Tehnilised puudused (madal varustuskindlus jms.)	24
26	Energeetiline sõltumatus, julgeolek ja mitmekesisus	Kallis rajamis- või soetus-maksumus	17
24	Kliimamuutuste pidurdamine, KHG-de vähendamine	Kallim energia hind, TE tasu	16
22	Muu	Negatiivne mõju loodusele	14
17	Üldisem majanduslik kasu, imagoloogiline kasu	Muu	11
14	Soodsam energia hind, rahaline sääst	Negatiivne mõju inimeste elukeskkonnale	10
2	EL-i eesmärkide ja kohustuste täitmine	Konkureerib muude ressursside pärast (nt. põllumaa)	9
136	Kokku	Kokku	101

Tabelist 5 nähtub, et positiivsete aspektide seas domineerivad raskemini mõõdetavad ideoloogilised mõisted nagu keskkonnasääst, energeetiline sõltumatus ja kliimamuutused; negatiivsete aspektide seas on aga esirinnas mõõdetavad tehnilised tegurid nagu seadmete kallim soetusmaksumus, kõrgem energiaühiku hind ning konkreetset tehnilised puudused.

Keskkonna- ja ressursisäästule viidatakse peamiselt päikese- ja tuuleenergiaga seoses, aga ka taastuvenergiast üldisemalt rääkides. Teadlased sel teemal sõna ei võta. See võib viidata asjaolule, et vastavaid teaduslikke uuringuid ei ole Eestis läbi viidud ning mujal tehtud uuringud ei ole Eesti oludele kohaldatavad. Kõige sagedamini viitavad keskkonna- ja ressursisäästule hoopis taastuvenergia tootjad ja arendajad; sage on ka poliitikute ja kohalike omavalitsuste seisukohtade kajastamine.

„Järgmiseks kevadeks ehitatakse Tallinna /---/ päikesepaneelidega varustatud sotsiaalmaja. /---/ Tallinna Elamumajandusameti projektijuht Mart Miidu rääkis, et täiustustega loodetakse maja energiakulu vähendada kolmandiku võrra. «Esiteks päikesepaneelid, mis ideaaljuhul rahuldavad kogu maja sooja vee tarbimise,» lausus Miidu. “ („Tallinna kerkib...” 02.06.2008)

Keskkonnasäästuga haakuv kasvuhoonegaaside vähendamine ning kliimamuutuste pidurdamine on samuti populaarne aspekt; sellele rõhutakse enamasti Euroopa Liidule ja globaalsele tasandile keskenduvates artiklites. Eestis on kasvuhoonegaaside vähendamisele viidanud Eesti Energia, kes hoidub küll otseselt kliimamuutuste mainimisest, kuid toob välja konkreetsed arvud:

„Tuulepargi aastane toodang saab olema selline, millega kaetakse umbes 35 000 keskmise elektritarbimisega Eesti pere elektrivajadused, teatas Eesti Energia. Samal ajal hoitakse taastuvenergia kasutamise tulemusena aastas ära ligi 120 000 tonni süsihappegaasi õhkupaiskamine.“ („Eesti Energia...” 18.01.2008)

Energeetilist sõltumatust ja mitmekesisust toovad esile eelkõige poliitikud ja seda eranditult Eesti energeetilisele tulevikule keskenduvates artiklites. Taastuvenergiat näevad poliitikud kindla osana meie tuleviku energiakompotis, kuid kindlasti mitte keskse lahendusena. Samale aspektile juhivad tähelepanu ka taastuvenergia arendajad.

Taastuvenergia positiivsed aspektid, mis ühtegi teise kategooriasse ei sobinud, paigutas autor tunnuse „muu“ alla. Kuna selliselt kodeeritud tunnuseid kogunes küllaltki palju, siis uuris autor, kas nende seast võiks kooruda mõni eraldi märkimist vääriv aspekt. Teiste seast jäi silma eelkõige „suure arengupotentsiaali“ rõhutamine seoses teise põlvkonna biokütuste ning päikeseenergiaga:

„Päikeseenergiat on inimkonna kasutuses külluses. See ei lõppe veel miljardeid aastaid ning pole karta, et nõudlus pakkumist ületada suudaks. Ühes tunnis jõuab maale enam energiat, kui me suudaks kulutada terve aastaga. Ometi kasutatakse päikeseenergiat väga vähe – see moodustab kõigest 0,04 protsenti kogu maailma elektrienergia toodangust.“ („Kuum asfalt...” 02.01.2008)

Negatiivsetest aspektidest tõusid esile taastuvenergia tehnilised puudused, mis seostuvad üheksal juhul kümnest tuuleparkidega. Tehnilistele vajakajäämistele, nagu näiteks tuuleenergia tasakaalustamisvajadus ja keeruline hallatavus, viitavad eelkõige teadlased ja eksperdid (vt ka peatükki 4.3 „Kõneisikud ja meelestatus“):

„«Bilansihaldajate elu muutub tuulikutega keerulisemaks, kuna on rohkem väikseid üksusi,» seletas ta. Nimelt puhub tuul erinevatel päevadel erineva kiirusega ning keegi peab saadu tasakaalustama.“ (,Tuulepargid...“ 22.12.2008)

Tehnilistest puudustest räägib ka Eesti Energia. Viimase puhul on siiski tegemist ühe konkreetse sündmusega, kus riiklik monopol heidab väiketootja hallatavale tuulepargile ette sobimatust elektrivõrgu nõuetega. Sellest juhtumist oli täpsemalt juttu „Kõneisikute ja meelestatuse“ alapeatükis.

Meediarepresentatsioonis oli võimalik eristada taastuvenergia hinna mitut komponenti. Sageli räägitakse seadmete rajamismaksumusest ning nende abil toodetud energiast eraldi; seetõttu pidas autor oluliseks luua neile ka eraldi kategooriad. Taastuvenergia tootmiseseadmete kallimast rajamis- või soetusmaksumust räägitakse eelkõige päikeseenergia ja avameretuuleparkidega seoses. Maailmas oodatakse meretuulikute vallas alles tehnoloogilist läbimurret, mis tooks kaasa ka hinnalanguse:

„Avamereturbiinide hind kasvanud viimase kolme aastaga, 2,23 miljonile eurole MW kohta, ehk 48 protsenti. Maismaale püstitatud tuulik maksab 1,38 miljonit eurot, kirjutab Äripäev. /---/ «Avamere tuuleparkide rajamine on osutunud keerulisemaks, kui algul arvati,» kommenteeris Göran Lundgren. Lundgren on osakonnajuht Rootsi energiakontsernis Vattenfall, mis on seisanud Läänemerele plaanitud 640 MW tuulepargi rajamise. «Ma ei usu, et me näeme ulatuslike tuuleparkide rajamist avamerele enne, kui arengus on toimunud paar suuremat hüpet,» ütles Lundgren.“ (,Avamere...“ 15.05.2008)

Tehnilist läbimurret oodatakse ka päikeseenergiast rääkides, kuna selle seadmete hind määrab ära ka toodetava elektrienergia hinna. Siiski ei eristata päikeseenergia hinnast rääkides sageli seadmete hinda nende abil toodetud energia hinnast:

„Töödeldud räni nappus on päikeseenergia hinna keskmisest elektri hinnast viimaste aastate jooksul palju kõrgemal hoidnud - praegu on päikeseenergia tavapärasest allikatest pärit energiast rohkem kui kolm korda kallim, vahendas Tartu Ülikooli tehnoloogiaportaali Novaator.“ (,Päikesepaneelide...“ 02.05.2008)

Kui räägitakse aga eraldi taastuenergia kui saaduse kallimast hinnast, siis keskendutakse pooltel juhtudel taastuenergiale üldiselt; ülejäänud pooltel juhtudel keskendutakse taas tuule- ja päikeseenergiale.

Küllaltki populaarne aspekt oli taastuenergia negatiivne mõju loodusele, mis tõusis esile biokütuste esimese põlvkonna ja tuuleenergia puhul. Negatiivseid hinnanguid biokütuste esimesele põlvkonnale andsid teadlased ja eksperdid:

„«Juba ainuüksi metsade maharaiumisest eralduv süsinikdioksiid nullib ära kütuste väiksema süsiniku toodangu,» kirjutasid teadlased. «Kui aga lisada veel väljasurevad liigid, kellest paljusid pole suudetud veel kirjeldadagi, ning hüdroloogilise režiimi rikkumine ja kaasnev mullaerosioon, siis tundub biokütuste tootmine eriti keskkonnavenulik tegu,» lisasid teadlased.» („Biokütused...” 07.01.2008)

Tuuleenergiat nähakse sageli inimeste elukeskkonna kahjustajana, aga üksikutel juhtudel ka ohuna loodusele:

„Eesti Mereinstituudi asedirektori Georg Martini sõnul on avameretuulepargid tegutsenud liiga lühikest aega, mistõttu nende mõju keskkonnale pole üheselt selge. «Ehitus häirib mereimetajaid, mõju on ka lindude rändeteedele, samas on ka häid külgi, sest tuulikumast tekitab uue elukeskkonna, mida meres pole varem olnud,» lausus Martin.» („Eesti Energia...” 14.05.2008)

4.5.2. Erinevate taastuenergia liikide representatsioon

Tuuleenergia

Tuuleenergiast räägivad kõik, alates kohalikest elanikest kuni Eesti tipp-poliitikuteni; kõige enam saavad artikliruumi tuuleenergia arendajad. Kolm neljandikku tuuleenergiat käsitlevatest artiklitest on Eesti-kesksed; neist omakorda üle kolmandiku keskendub kohalikule tasandile. Tuuleenergiast rääkides pööratakse palju tähelepanu tuuleparkide tehnilistele puudustele, nagu vajadus tasakaalustusvõimsuste järele, radarite töö häirimine ning sobimatus elektrivõrguga:

„Tuulepargi seadmed võivad põhjustada rikkeid põhivõrgu ning teiste põhivõrku ühendatud klientide seadmetele ning tekitada tarbijatele täiendavaid pingekõikumisi.» („Eesti Energia...” 08.02.2008)

Samuti viidati sageli negatiivsele mõjule inimeste elukeskkonnale:

„Tuulikute vastu võitlejate eestvedaja Riina Orguse sõnul häirib külaelanikke asjaolu, et tuulepark plaanitakse rajada Ojakülale liiga lähedale, ning rahvas tunneb muret eelkõige võimaliku müra pärast.“ („Kohalikud...“ 29.08.2008)

Artiklites ilmnunud seisukohad tuulikute negatiivsest mõjust inimeste elukeskkonnale on tugevas korrelatsioonis kohalike elanike esinemisega artiklite allikatena. Nende hinnangud põhinevad pigem eeldustel ja eelarvamustel, kui isiklikul kogemusel või teadusuuringutel.

Ideoloogilise laenguga artiklites rõhutati sageli tuuleenergia pakutavat energeetilist sõltumatust ja julgeolekut:

„Olukorras, kus sellised traditsioonilised energiaressursid nagu gaas ja nafta on üha rohkem riikidevaheliste vägikaikavedamiste tööriistad, on oluline pöörata rohkem tähelepanu alternatiivsetele energiaallikatele, sh tuuleenergiale, mis on puhtamad nii otseses kui ülekantud tähenduses“ („Energiajulgeoleku...“ 27.02.2008)

Bioenergia

Bioenergiast räägivad peamiselt selle arendamisega tegelevad ettevõtjad, aga ka Eesti poliitikud, kes mainisid bioenergiat seoses Euroopa Komisjoni kliimakavas sisalduva nõudega suurendada biokütuste kasutamise osakaalu. Poliitikud juhtisid tähelepanu biokütuste esimese põlvkonna puudustele ning selle keskkonnamõjudele. Bioenergia puhul oligi populaarseim alateema biokütused ning artiklites eristusid selgelt selle esimene ja teine põlvkond. Maailma tasandil on biokütuste esimene põlvkond äärmiselt negatiivse varjundiga energiaallikas:

„Üha suurenevat biokütuste tootmist peetakse maailmas kiirelt kerkivate toiduhindade põhjuseks, kuna biokütuse toorained nagu raps ja mais konkureerivad toiduainete kasvatamiseks vajaliku põllupinna pärast. /---/ Lisaks pannakse biokütuste tootmisele süüks metsade suurenenud raiumist. Kriitikute hinnangul tähendab see kõik, et biokütuste osakaalu suurenemise tagajärjed ökosüsteemile ja ühiskonnale võivad olla ettearvamatud.“ („Biokütuste-optimism...“ 30.05.2008)

Järgmise põlvkonna bioenergia osas ollakse lootusrikkalt äraootaval seisukohal. Kuigi nähakse sellega kaasnevaid probleeme, ei tundu need sugugi ületamatud:

„Biokütuseid oleks siiski ennatlik maha kanda, tõdes Eestimaa Looduse Fondi esindaja Peep Mardiste. «Praegune nn esimene põlvkond ei anna tõesti suurt efekti, kui võtta arvesse nende tootmiseks ja transpordiks kulutatud kütused,» sõnas ta. «Suund on siiski teise generatsiooni biokütuste väljaarendamisele – seal pole toorainena enam tegu rapsi või palmiõliga, vaid neid saaks teha näiteks vetikatest või põhust.»“ („Biokütuste-optimism...” 30.05.2008)

Päikeseenergia

Päikeseenergia oli taastuvatest energiaallikatest kõige „tehnilisema“ representatsiooniga – see tähendab, et päikeseenergiast rääkides viidati proportsionaalselt kõige sagedamini tehnilistele aspektidele:

„Laialilaotatult on Sunpacki pikkus poolteist meetrit ja laius 35 sentimeetrit, kokku saab selle rullida vaid 8 sentimeetriseks toruks. Täielikus päikesepaistes peaks sellise vahendiga telefoniaku laadimiseks kuluma umbes 40 minutit, digifotoka aku täitub kahe tunniga.“ („Päikeseplatadeid saab...” 04.06.2008.)

Samas on päikeseenergia-teemalistes artiklites kasutusel valdavalt tulevikule iseloomulikud lausekonstruktsioonid, mis viitab sellele, et tegemist on pigem tulevikulahenduste ja prognoosidega, kui juba reaalselt igapäevases kasutuses oleva tehnikaga:

„Kui siiani ei ole päikeseenergia selle kogumise kalli hinna tõttu saavutanud eriti laia kasutust, siis järgmise viie aasta jooksul saab päikeseenergia kättesaadavaks ka tavainimestele. Seda tänu uutele säästlikele kilematerjalile trükitud (thin-film) päikeseplatadele, mis on senistest räniplaadile ehitatud platadeid odavamad ja 100 korda õhemad, ennustas IBM.“ („IBM: asfalt hakkab...” 01.12.2008)

Hüdroenergia

Kuna hüdroenergiast räägiti kõige vähem ja sellele keskendus otseselt vaid kolm sündmusliku fookusega artiklit, siis ei ole autoril erilist alust mingite üldisemate järelduste tegemiseks. Valimis olevad artiklid viitavad pigem hüdroenergia negatiivsetele aspektidele nagu looduse ja vee-elutiku kahjustamine:

„1996. aastast alates on varem kanjonit üle ujutatud kahel korral. Keskkonnaekspertide sõnul ei ole aga harvad kunstlikud tulvad piisavad, et vana jõeorgu endisena säilitada.

Nende sõnul on pea poole sajandi eest hüdroenergia tootmiseks ehitatud tamm kiirendamas kohalike kalaliikide ja veetaimede väljasuremist.“ („Suur kanjon...” 06.03.2008)

Muud taastuvenergia liigid

Kategooriasse „muu“ kuuluvates artiklites räägiti geotermaalenergiast ja prügipõletusjaamades toodetud energiast; samuti kategoriseeriti taastuvenergiaks ventilatsiooniõhu soojuse taaskasutamist. Erinevatel soojusvahetitel on nii maailmapraktikas kui valimis olnud artiklites vaieldamatult positiivne kuvand ja neid seostatakse energiasäästuga. Prügipõletusjaamade osas pole aga rahvusvaheline üldsus üksmeelele jõudnud. Mujal maailmas vaieldakse jätkuvalt prügipõletusjaamadega kaasnevate keskkonnamoju ja terviseriskide üle. Kahe artikli põhjal ei saa autor küll põhjanevaid hinnanguid anda, kuid kahtlemata esindavad nad vastandlikke seisukohti. Ühel pool on arendajate kindel veendumus jäätmepõletusjaama keskkonnasõbralikkuses ja majanduslikus kasumlikkuses:

„«Iru Elektri jaam soovib /---/ kaasa aidata, selleks et vähendada jäätmekäitluse keskkonnamõjusid, alandada elanikkonna jaoks jäätmekäitluse ja soojusenergia hinnatõusurvet. /---/ jäätmete taaskasutuse teel keskkonnasõbralikult toodetava soojusenergia omahind on oluliselt madalam kui maagaasist või biomassist toodetaval energial, rääkimata vedelkütustest.“ („Iru elektri jaama...” 12.09.2008)

...teisel aga keskkonnaaktivistide veendumus selliste jaamade ohtlikkuses:

„Alessandro sõnul on nende organisatsiooni ülesanne inimestele selgitada, et põletusjaamad – olgu siis elektri- ja energia koostootmise või segajäätmete põletamiseks – saastavad keskkonda imetillukese nano-saastega, mis lõpuks organismis kasvavaid põhjustab.“ („Turismimagnet...” 08.05.2008)

Järeldused ja diskussioon

Järeldused

1. Millistest taastuvenergia liikidest räägitakse? Millisest enim? Miks?

Analüüsitud artiklites räägiti pea kõigist definitsioonikohastest taastuvenergia liikidest. Artiklites leidsid mainimist tuule-, päikese-, bio-, hüdro- ja geotermaalenergia ning reoveepuhastigaasidest toodetud energia; lisaks räägiti veel prügipõletusenergiast ja õhksoojusvahetiga kinni püütud energiast. Definitsioonis nimetatutest ei kirjutatud analüüsitud artiklites laine- ja hoovuste energiast ning prügilagaasidest.

Autori püstitatud hüpotees, et kõige enam räägitakse tuuleenergiast, pidas paika – seda taastuvenergia liiki oli mainitud ligi pooltes artiklites. Tuuleenergiast kirjutati nii palju eelkõige seetõttu, et vaatlusalusel 2008. aastal püstitati Eestis mitu suurt tuuleparki ning umbes pooled tuuleenergiale viitavad artiklid representeerisidki seda tegevuslikku praktikat. Samuti oli palju neid artikleid, kus tuulepark oli alles kavandamisel ja artikli keskmes oli kohalike elanike vastuseis. Lisaks peetakse tuuleenergiat Eesti oludes kõige perspektiivikamaks taastuvenergia liigiks.

Oluliselt vähem kirjutatakse päikeseenergiast ja bioenergiast, millest kumbagi mainiti umbes igas kuuendas artiklis. Päikeseenergiast kirjutatakse eelkõige seoses konkreetsete rajatistega ning välismaiste tehnikasaavutustega. Ka bioenergia on tihedalt seotud tehnoloogiasaavutustega, kuid olulisel kohal on ka esimese põlvkonna biokütuste põhjustatud keskkonnaprobleemid.

Teistest taastuvenergia liikidest kirjutatakse juba oluliselt vähem. Hüdroenergiat mainitakse vaid kaheksal korral, teisi artiklites esinenud liike veel vähem. Hüdroenergia puhul on vähese kajastuse põhjuseks eelkõige kodumaise uudisväärtusliku praktika vähesus ehk teisisõnu – midagi ei toimu. Ka teiste puhul on tegevuslik praktika vähene ja ületab oma väikeste mastaapide tõttu vaid harva uudiskünnise.

2. Kes on peamised kõneisikud? Kuidas nad taastuenergiasse suhtuvad?

Taastuenergiat puudutavates artiklites on peamisteks kõneisikuteks taastuenergia rahastajad ja arendajad. Kõige rohkem allikaid klassifitseerus eraettevõtjateks; pea kaks korda harvem oli esindatud samuti taastuenergiaga tegelev monopoolne riigiettevõtte Eesti Energia. Eraomanduses olevad taastuenergia ettevõtted väljendasid taastuenergiale selget poolehoidu ja see on ka igati loogiline, kuna nad rääkisid konkreetsetest enda arendatavatest projektidest. Ka Eesti Energia ja selle tütarettevõtted olid taastuenergia suhtes sageli positiivselt meelestatud, kuid pea pooltel juhtudel ei olnud meelsus üheselt tuvastatav, kuna selgeid seisukohti selles valdkonnas ei väljendatud.

Eraettevõtetega pea samas mahus võtsid sõna poliitikud, kelle kõhklematu poolehoid taastuenergiale oli esimestega väga sarnane. Vastuargumente esitati väga harva ja siis oli tegemist tuulenergiat puudutavate konkreetsete tehniliste küsimuste või esimese põlvkonna biokütuste keskkonnamõjudega. Eesti poliitikud näevad taastuenergiat Eesti energeetilise maastiku mitmekesistajana, kuid mõõnavad, et see on pigem lisavõimalus tuumaenergia kõrval. Euroopa Liidu poliitikud ja institutsioonid said sõna kolm korda harvemini, kuid ka nende meelestatus oli positiivne. Peamiste positiivsete aspektidena toodi välja kliimamuutuste leevendamine, keskkonna- ja ressursisääst ning majanduslik kasu.

Teadlased ja spetsialistid esinevad allikana igas kaheksandas artiklis, ehk umbes sama sageli kui Eesti riigiettevõtete kõneisikud. Teadlaste seas on enam neid, kes väljendavad taastuenergiale poolehoidu, kuid iga kolmas esitab taastuenergiale pigem vastuargumente. Teadlased viitavad sageli taastuenergia negatiivsetele aspektidele nagu tehnilised puudused ja kahjulik surve keskkonnale.

Kui eeldada, et aramuslugudel ja juhtkirjadel on uudistest pisut suurem kaal, siis võib olulisteks kõneisikuteks pidada ka ajakirjanikke. Meedia esineb allikana igas kümnendas loos, kuid aramusavaldustest on iga kolmas ajakirjaniku kirjutatud. See näitab, et (taastuv)energia on ka meedia jaoks oluline teema. Meedia on taastuenergia suhtes positiivselt meelestatud, kuid juhib tähelepanu ka selle puudustele.

Kohalikud elanikud ja kodanikualgatused ei klassifitseeru tegelikult peamisteks kõneisikuteks, kuna isegi kohalikul tasandil antakse neile sõna vaid igas kolmandas loos;

kogu valimis on nad esindatud vaid alla 10%-s lugudes. Kohalikud elanikud saavad sõna valdavalt kohaliku tasandi lugudes, kus keskendutakse konkreetsele taastuenergia rajatisele. Nende kõneisikute seas on proportsionaalselt küllalt suur osa inimesi, kes väljendavad küll taastuenergiale poolehoidu, kuid seisavad vastu oma elukoha lähedusse rajatavale tuulepargile (*Not In My Back Yard*). See kõneisikute grupp toobki peamise aspektina välja taastuenergia negatiivse mõju inimeste elukeskkonnale.

Tõestust leidis autori hüpoteesi esimene pool - peamised kõneisikud on poliitikud ja ärimehed. Teadlaste ja ekspertide häält on meedias küll esindatud, kuid kuna teema hõlmab mitmeid olulisi tehnilisi nüansse, mida tuleks avalikkusele paremini lahti seletada, siis võiks sõltumatuid asjatundjaid võrreldes ärihuvide hääletorudega proportsionaalselt rohkem olla. Tavakodanikud said sõna ainult neid endid puudutavates kohaliku taseme artiklites, mis on ka igati ootuspärane. Ette võib ehk heita seda, et paljudel juhtudel ei vaevutud siiski nende kommentaari küsima.

3. Kuidas kujutatakse taastuenergiat valitud kanalis?

Uuritud artiklite põhjal võib öelda, et erinevatest taastuenergia liikide representatsioon varieerub küllaltki suures ulatuses ja ei seda ei saa võtta ühtse „taastuenergiانا“. Selgelt tulid esile tuule-, päikese- ja bioenergia erinevused, teiste liikide kohta ei saa nende vähese kajastuse tõttu mingeid üldisemaid järeldusi teha.

3.1. Millised on taastuenergiaga seotud probleemid?

Taastuenergiaga seotud probleemid olid samuti seotud eelkõige konkreetse taastuenergia liigiga. Tuuleenergiast rääkides juhitakse tähelepanu tuuleparkide tehnilistele puudustele nagu vajadus tasakaalustusjaamade järele ning keeruline ühildamine elektrivõrguga. Palju viidatakse tuuleparkide negatiivsele mõjule inimeste elukeskkonnale; seejuures tuginetakse eranditult kohalike elanike prognoosidele. Bioenergiaga seoses räägitakse kõige sagedamini esimese põlvkonna biokütuste negatiivsest mõjust loodusele ning konkurentsist toiduanetööstusega, mis põhjustab vaesemates riikides sotsiaalseid probleeme. Päikeseenergia peamise kitsaskohana nähakse selle kallimat hinda võrreldes teiste energiaallikatega. Hüdroenergiaga seoses viidatakse negatiivsele looduse mõjule. Kõigi taastuenergia liikide lõikes tuuakse enim esile seadmete tehnilisi puudusi ning kallimat maksumust ja kõrgemat energiaühiku hinda. Olulised probleemid on ka negatiivne mõju loodusele ja inimeste

elukeskkonnale. Autori hüpotees, et kõige rohkem pööratakse tähelepanu taastuvenergia kallimale hinnale, peab üldiselt paika – kui lugeda seadmete maksumus ning toodetud energia hind üheks teguriks, siis oli see ülekaalukalt populaarseim negatiivne aspekt.

3.2. Millised on taastuvenergiaga kaasnevad hüved?

Kui taastuvenergiaga seotud probleemid olid eelkõige tehnilised ja mõõdetavad, siis peamised taastuvenergiaga kaasnevad hüved on pigem ideoloogilised ja raskemini tõestatavad. Kinnitust sai autori hüpotees, et taastuvenergiaga kaasnevate hüvede seast tõuseb esile keskkonnasääst – enim leidis mainimist just taastuvenergiaga kaasnev keskkonna- ja ressursisääst ja sellest tulenev kasvuhoonegaaside vähendamine ning kliimamuutuste pidurdamine. Populaarne oli taastuvenergia seostamine energeetilise mitmekesisuse ja sõltumatusega. Ka soodsamat hinda toodi esile. Kuigi osad allikad väitsid, et taastuvenergia on alternatiividega (nt tuumaenergiaga) võrreldes kallim, väideti ka risti vastupidist. Osaliselt võib põhjuseks olla see, et taastuvenergia hind sõltub suuresti seadmete maksumusest ja tooraine on praktiliselt tasuta (välja arvatud bioenergia puhul). Hinna prognoosimisel on seega oluline, kas arvesse võetakse ka seadmete maksumus ja kas võrdlemisel mitte-taastuvate energiaallikatega arvestatakse ka väliskulusid nagu keskkonnakahjude hüvitamine.

Diskussioon

Käesoleva bakalaureusetöö autoril olid uurimistee alguses suuremad ambitsioonid, kui pelgalt valitud andmete kvantitatiivne analüüsimine. Kuna Halli representatsiooniteooria kohaselt on representatsiooni oluline komponent selles osalejate jagatud tähendusväli, siis oli autoril algselt plaanis läbi viia ka kvalitatiivne argumentatsiooni analüüs, mis näitaks, kas kõneisikute väited on argumenteeritud ja kas neis esineb ka ühisosa, mis looks aluse ratsionaalseks kommunikatsiooniks. Habermasi (1989: 125) hinnangul on ühiskonna ratsionaalse toimimise eelduseks just selle liikmete ühine teadmistepagas ja sellele tuginev argumentatsioon. Kuna aga kõneisikuid ja taastuvenergia liike oli palju ning autori ajalised ressursid ning oskused piiratud, siis argumentatsiooni analüüsi käesolevas töös siiski läbi ei viidud. Kontentanalüüsi käigus artikleid läbi töötades tundus autorile siiski, et taastuvenergia positiivsete ja negatiivsete aspektide esitamisel ei viidanud kõneisikud üksteise argumentidele. Sellest lähtuvalt ei toimunud meedias ka arutelu, kus oleks erinevaid aspekte süsteemselt lahatud – igaüks esitas omi seisukohti ja ühisosa oli minimaalne. Väite

tõestamiseks tuleks valimi peal kindlasti läbi viia kvalitatiivne analüüs, milles keskendutaks eelkõige argumentatsioonile. See oleks üks potentsiaalne võimalus käesoleva töö empiirilise materjali põhjalikumaks uurimiseks.

Samuti võiks edaspidi uurida Eesti energiasüsteemi representatsiooni laiemalt, kaasates valimisse ka põlevkivienergia ning tuumaenergia kui potentsiaalse tulevikulahenduse; lisaväärtusena võiks võrdlusmomendi tekitamiseks uurida vastavat pilti ka välismeediast. See annaks valdkonnast terviklikuma pildi ning võimaldaks teha üldisemaid järeldusi Eesti meedia võimekusest kompleksseid teemasid lahata. Sellise uuringu praktilise väärtusena saaks meediale esitada analüütilise ülevaate nende enda tegevusest ühe kindla valdkonna kajastamisel ning pakkuda lahendusi ratsionaalsemaks kommunikatsiooniks.

Andmete analüüsiks valitud kvantitatiivse meetodi piiratud võimaluste tõttu ei analüüsinud autor, kuidas suhestub meediarepresentatsioon töö empiiriliste aluste peatükis välja toodud arengukavadega. Siiski võib artiklite lugemise käigus tekkinud ülevaate põhjal öelda, et taastuvenergiaga seoses mainitakse näiteks koostatavat energiamajanduse arengukava vaid paaril korral ja mingit arutelu sel teemal ei toimu. Ometi võiks ju meedia olla see vahelüli poliitsfääri ja avalikkuse vahel, kus toimub arutelu riiklikult tähtsates küsimustes, nagu energeetika seda kahtlemata on. Sirbi peatoimetaja Kaarel Tarand on viidanud sellele, et paljud strateegiadokumendid on vaid eesmärk omaette ja nad lähtuvad pigem sellest, mida juba tehakse, mitte ei anna suuniseid edaspidiseks (Tarand 2008). Samasugusele „asi iseeneses“ eesmärgile arengukavade koostamisel viitas ka käesoleva bakalaureusetöö eelkaitsmise retsensiooni koostanud Urmo Lehtveer. Praegu tundubki, et arendajad panevad piltlikult öeldes tuulepargid püsti ja keegi ei arutle avalikult, kas ja kui palju meil neid üldse vaja on ning kuhu need paigutama peaks. Arengukavasid koostades ei jäägi muud üle, kui juba tekkinud olukorraga leppida. Lehtveer juhtis tähelepanu ka asjaolule, et kuna heaoluühiskondades on taastuvenergeetika oluliselt kaugemale arenenud, võiks Eesti meedia kaasata ka välismaiseid eksperte. Nende hinnangud annaks võrdlusmomendi kohalike arvamusiidritega ja võimaldaks hinnata meie arvamusiidrite pädevust.

Töös ilmnes, et meedia on siiski võimeline teatud olukordi ennetama. Autor peab siin silmas eelkõige kohaliku tasandi taastuvenergia projekte, millest anti üldsusele teada juba nende planeerimisjärgus. Sõna anti ka kohalikele elanikele, kes väljendasid kodulähedastele

tuuleparkidele tugevat vastuseisu. Arvestades planeeritavate tuuleparkide kasvavat kogumahtu, mis ületab pragu töös olevat võimsust enam kui kümnekordselt, siis võib eeldada, et sarnase iseloomuga vastuseisu saame tulevikus meediast veelgi rohkem näha. Siinkohal näeb autor jälle meedia ülesandena selgitada inimestele, kas ja milleks meil tuuleparke või näiteks energiavõsa vaja on ning millised on nendega kaasnevad hüved ja ohud. Praeguse selgelt subjektiivse kajastuse asemel, kus põhilisi seisukohti kujundavad kasumile orienteeritud arendajad ja emotsionaalsed kohalikud elanikud, võiks viidata teaduslikele uuringutele ja välismaailma kogemusele. Autor leiab, et meedial on võimalus lisaks Euroopa Liidu üldistele ideoloogilistele seisukohtadele kajastada rohkem ka arenenud riikide tegevuslikku praktikat ning kaasata välismaiseid eksperte. See võimaldaks ehk Eesti avalikkusele esitada erinevate taastuvenergia liikide lõikes konkreetsemaid poolt- ja vastuargumente ning meie kohapealset olukorda muu maailmaga paremini suhestada. Teiste vigadest on oluliselt odavam ja valutum õppida.

Kuna taastuvenergia representatsioon tundub olevat oluline osa ideoloogilistel argumentidel, mille ratsionaalsust on keeruline kontrollida, siis võib arvata, et Eurobaromeetri arvamusuuringutest välja tulnud tugev poolehoid taastuvenergiale põhineb suuresti põhjendamata väidetel ehk „soojal õhul“. Sageli väidetakse, et taastuvenergia säästab keskkonda ja vähendab kasvuhoonegaaside teket, kuid neid väiteid ei põhjendata. Tahes tahtmata tekib küsimus, kuidas hoiavad püstitatud tuulikud ära tuhandete tonnide süsinikdioksiidi emiteerimise, kui põlevkivist elektri tootmine ei vähene selle tulemusel absoluutselt. Autor ootakski ajakirjanikelt selliste küsimuste küsimist, sest küsimata jätmise korral on väljastatav informatsioon faktiliselt väär ja seega kasutu või isegi kahjulik. On ilmselt naiivne loota, et Jürgen Habermasi välja pakutud argumenteeritud seisukohtadel põhinev ratsionaalne kommunikatsioon jõuab ka meie meediasfääri, kuid tahaks loota, et oleme selle poole teel.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada, milline on taastuvenergia representatsioon Postimees Online'is 2008. aastal. Bakalaureusetöös tugines autor Stuart Halli representatsiooniteooriale. Representatsiooni suhestamiseks reaalse eluga kirjeldas autor töö empiiriliste lähtekohtade peatükis Eesti energiasektori olukorda ning valitsevat avalikku arvamust seoses töö temaatikaga; samas tutvustati ka töös kasutatud taastuveneergetika põhimõisteid.

Bakalaureusetöö valim koosnes 174-st Postimees *Online*'is ilmunud artiklist. Valimi analüüsimiseks rakendas autor kontentanalüüsi, mille abil uuriti, millistest taastuvenergia liikidest räägitakse ja kuidas neid valitud kanalis kujutatakse ning kes on peamised kõneisikud ja milline on nende meelestatus taastuvenergia suhtes. Kvantitatiivsete tulemuste illustreerimiseks esitas autor iseloomulikke tekstikatkeid valimis olnud artiklitest.

Analüüsi tulemusel selgus, et meediarepresentatsioonis kajastuvad pea kõik definitsioonikohased taastuvenergia liigid. Enim räägitakse tuule-, bio- ja päikeseenergiast ja see on tingitud eelkõige antud liikidega seonduvate reaalsete sündmuste rohkusest. Palju räägitakse ka taastuvenergiast üldisel tasemel, ilma liiki täpsustamata. Teiste taastuvenergia liikide meediakajastus on marginaalne.

Peamised kõneisikud olid taastuvenergia projektide arendajad ja rahastajad; sealhulgas ka Eesti Energia. Esile toodi valdavalt taastuvenergia positiivseid aspekte ja sõna võeti seoses enda projektidega. Palju said sõna ka Eesti poliitikud, kes väljendasid samuti pooldavaid seisukohti ja keskendusid pigem energeetilisele tulevikule. Teadlaste ja tavakodanike hääl jäi ettevõtjate ja poliitikute omast oluliselt tagasihoidlikumaks.

Bakalaureusetöös selgus, et erinevate taastuvenergia liikidega seoses tuuakse esile väga erinevaid aspekte ja ilmselt oleks otstarbekas neid liike eraldi täpsemalt edasi uurida. Samuti jõutakse töös järeldusele, et representatsiooni täpsemaks uurimiseks tuleks analüüsida ka kõneisikute argumentatsiooni, mis võimaldaks teha järeldusi diskussiooni olemasolu ja osapoolte ühise tähendusvälja kohta.

Summary

The Representation of Renewable Energy in Postimees Online

This bachelor's thesis focused on analysing the representation of renewable energy in Postimees Online in the year 2008. The research was based on the representation theory by Stuart Hall. To compare the media representation with real-life, energy situation and public opinion in Estonia was described. In addition, all the main terms were explained.

The conducted analysis covered 174 articles from the chosen period. The selection was analysed using content analysis. Author's main aim was to find out which renewable energy sources were represented and how they were depicted, who were used as sources of information and what was their attitude towards renewable energy. Author illustrated the gained results with qualitative text samples from the analysed articles.

It is concluded that almost every type of renewable energy was reflected in the analysed articles. The texts focused mainly on wind-, bio- and solar energy which reflected the real-life situation in the given period. Renewable energy as a wider term was also used very often. Other types of renewable energy were rarely written about.

The main spokespersons concerning renewable energy were the investor and developers of the renewable energy projects and they spoke mainly about positive aspects of renewable energy. Their ability to influence the representation was also supported by the fact that many of the articles published without an author were recognisably developers' press releases. Estonian politicians were also often sources of information and they were also favorably inclined. Scientist and local residents were used as sources more rarely.

The outcome of the analyse proved that different aspects are being focused on concerning different types of renewable energy and it would be reasonable conduct additional research on these types. It is also concluded that the argumentation of different spokespersons should be analysed to disclose the presence of discussion, shared language and shared knowledge.

Kasutatud kirjandus

- A European Strategy for Sustainable, Competitive and Secure Energy.* (2006). URL (kasutatud detsember 2009)
http://www.energy.eu/directives/2006_03_08_gp_document_en.pdf
- Attitudes towards energy.* (2006). URL (kasutatud detsember 2009)
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_247_en.pdf.
- Bell, P. (2001). *Content analysis of visual images*. T. van Leeuwen, C. Jewitt (edit.). *Handbook of Visual Analysis*. London: SAGE.
- Cox, R. (2006). *Environmental communication and the public sphere*. London: SAGE.
- Eek, M. (2010). *Taastuvenergia representatsioon Postimees Online'is*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020.* (2009). URL (kasutatud detsember 2009)
<http://www.mkm.ee/public/ENMAK.pdf>.
- Energy issues.* (2006). URL (kasutatud detsember 2009)
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_258_en.pdf.
- Energy Technologies.* (2007). URL (kasutatud detsember 2009)
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_262_en.pdf.
- Europeans and nuclear safety.* (2007). URL (kasutatud detsember 2009)
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_271_en.pdf.
- Europeans' attitudes towards climate change.* (2008). URL (kasutatud detsember 2009)
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_300_full_en.pdf.
- Habermas, J. (1989). *The theory of communication action. Volume 2. Lifeworld and system: a critique of functionalist Reason*. Cambridge: Polity Press.
- Hall, S. (1997). *Representation. Cultural representations and signifying Practices*. London: SAGE.
- Kalmus, V. (2009). *Sissejuhatus tekstianalüüsi*. Loengumaterjalid (Õppeinfosüsteem, URL juurdepääsupiiranguga).
- Puura, E. (2008). Emotsionaalse tuumaväitluse asemel tuleks otsida uusi tehnoloogiaid. *Postimees*, 01.04.2008, URL (kasutatud mai 2008)
<http://www.postimees.ee/120508/esileht/majandus/320983.php>
- Renewables Global Status Report: 2009 Update.* (2009) URL (kasutatud mai 2010)
http://www.ren21.net/pdf/RE_GSR_2009_Update.pdf.

Ristkok, M. (2008). *Energiakasutuse tähendused ja tõlgendused Eesti peredes*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Tarand, K. (2008). Keskkond tunneli lõpus on mähkunud pimedusse. *Eesti Päevaleht*, 31.12.2008, URL (kasutatud mai 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/453528>.

Vatalin, S. (2009). Eesti komistuskivi on energiamajandus. *Kalev meedia*, 12.01.2009, URL (kasutatud detsember 2009) <http://ru.test.kalev.ee/est/?news=976106&category=9&Eesti-komistuskivi-on-energiamaajandus>.

Lisad

Lisa 1 - Analüüsis kasutatud artiklid

Rudi, H. (2008). Mahukas tuulepargi projekt ajas hiidlased tagajalgadele. *Postimees*, 31. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=63926>.

Mida toob aasta 2009 teaduses ja tehnoloogias? (2008). *Postimees*, 29. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.e24.ee/?id=63122&redir=>.

Filippov, M. (2008). Tuulepargid kruvivad elektri hinna üles. *Postimees*, 22. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=61185>.

Tallinn tutvustab taastuvenergia kasutamise võimalusi hoonete energiasäästlikkuse suurendamiseks (2008) *Postimees*, 17. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.tarbija24.ee/?id=59356>.

Energeetika arengukava näeb ette tuumajaama aastaks 2023 (2008). *Postimees*, 15. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=58678>.

Taro, I. (2008) Ülemkogu võttis kuulda Eesti muresid. *Postimees*, 13. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=58094>.

ELi ülemkogul jõuti sihile (2008). *Postimees*, 12. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=57851>.

Rohelised kinkisid keskkonnaministrile kella (2008). *Postimees*, 11. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=57420>.

Eesti Energia hakkab Liivi lahte meretuuleparke rajama (2008). *Postimees*, 11. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=57373>.

Elektrihinna tõus seisab ees jaanuaris ja märtsis (2008). *Postimees*, 02. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.tarbija24.ee/?id=54097>.

Järgmisel aastal kahekordistub taastuvenergia tasu (2008). *Postimees*, 28. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=52936>.

Hispaania surnuaed sai päikesepaneelid (2008). *Postimees*, 24. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.elu24.ee/?id=51548>.

Millal saabub sõltumatus fossiilkütustest? (2008). *Postimees*, 21. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=50768>.

Tartus tuleb taas roheliselt elamise mess (2008). *Tartu Postimees*, 20. november, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/201108/tartu_postimees/uudised/344271.php.

Liidetud ka juhtmeid pidi (2008). *Postimees*, 13. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=48774>.

Soome energiatootjad nurisevad ELi taastuvenergia nõuete üle (2008). *Postimees*, 12. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=48320>.

Taastuvenergeetikud otsivad Tartus tulevikusuundi (2008). *Tartu Postimees*, 11. november, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/111108/tartu_postimees/uudised/344049.php.

Juhtkiri: Eesti energia (2008). *Postimees*, 03. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=45665>.

Maailm võib fossiilkütuste kasutamise lõpetada aastaks 2090 (2008). *Postimees*, 28. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=44195>.

Sotsid: tulevikus tuleb põlevkivi kaevandamist vähendada (2008). *Postimees*, 21. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=42512>.

Valk, V. (2008). Akadeemia kuplite all. *Postimees*, 18. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=41771>.

RSA avas taastuvenergia kindlustuskeskused (2008). *Postimees*, 17. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=41563>.

Lugejad pole elektritootmise osas üksmeelel (2008). *Postimees*, 09. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=39744>.

Karnau, A. (2008). Valitsus tahab elektrijaamu toetada miljardite kroonidega. *Postimees*, 09. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=39426>.

Euroopa metsaomanikud on valmis suurendama puidutoodangut (2008). *Postimees*, 03. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=38071>.

Valitsus otsustas täpsustada kliimaküsimuste ja taastuvenergia meetmepaketi seisukohti (2008). *Postimees*, 02. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=37926>.

Raun, A. (2008). Elektriga kütja taskust võetakse 1200 krooni. *Postimees*, 01. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=37460>.

ERR.ee: Viru Keemia Grupp kavandab diislikütuse tootmist (2008). *Postimees*, 25. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=36177>.

Europarlament: kallid kütus ei tohiks pärssida majandust (2008). *Postimees*, 25. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=36085>.

Kõiv, T. (2008). Tõnis Kõiv: vaja on alustada oma tuumaenergia arendamisega. *Postimees*, 17. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=33967>.

Rohelised: tuuleenergiat saab arendada kaitsevæe radareid segamata (2008). *Postimees*, 10. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=32414>.

Elektri eksport kasvas mullu kolm korda (2008). *Postimees*, 10. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=32322>.

Sotsid: tuumajaama rajamist tuleb kindlasti kaaluda (2008). *Postimees*, 08. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=31959>.

Gunnar Okk: elektri tootmiseks on head kõik vahendid (2008). *Postimees*, 05. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=31230>.

Sampo Pank pakub investeerimishoiust «Roheline planeet» (2008). *Postimees*, 21. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=28105>.

Eesti Energia tuumaprojekte asub juhtima Andres Tropp (2008). *Postimees*, 18. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=27617>.

Tänavsuu, H. (2008). Kauge tänava varjupaigast saab sotsiaalmajutuskeskus. *Postimees*, 18. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=27438>.

ERR.ee: Keila-Joa kosk on nireks kuivamas (2008). *Postimees*, 04. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.ilmajaam.ee/?id=24666>.

Alas, T. (2008). Passiivmajad tungivad peale kogu Euroopas. *Postimees*, 23. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/100808/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kinnisvara/339994.php.

Laar: usun, et piirilepingu preambuli arutelu ei tule (2008). *Postimees*, 21. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=21851>.

Sonny Aswani kakleb Eesti Energiaga toetuste pärast (2008). *Postimees*, 16. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=20845>.

Rahandusministrid: energiahinnad mõjutavad majandust (2008). *Postimees*, 08. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=19438>.

Veskimägi, T. (2008). Taavi Veskimägi: reegel energeetikale: muutu või sure. *Postimees*, 07. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=19113>.

Eesti esitas euroliidu energiatõhususe kataloogi kolm edulugu (2008). *Postimees*, 04. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=18851>.

Euroopa energiaministrid kohtuvad Pariisis (2008). *Postimees*, 04. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=18751>.

Karnau, A. & K. Uusen (2008). Eramuomanike gaas kallineb rohkem kui kolmandiku. *Postimees*, 27. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/300608/esileht/majandus/338558.php>.

Eesti suurim biodiisli tehas töötleb taimeõli (2008). *Postimees*, 18. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/190608/esileht/majandus/337440.php>.

Aavik, M. (2008). Britid plaanivad ehitada täiendavalt 7000 meretuulikut. *Postimees*, 04. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/060608/esileht/majandus/335006.php>.

Tallinna kerkib päikesepaneelidega sotsiaalmaja (2008). *Postimees*, 02. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/060608/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kinnisvara/334546.php.

Gaasiküte kaotab populaarsust (2008). *Postimees*, 28. mai, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/300508/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/333669.php.

Lehmakarjamaast saab elektripõld (2008). *Postimees*, 14. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/140508/esileht/siseuudised/330375.php>.

Karnau, A. (2008). Baltimaade suurim tuulepark sai nurgakivi. *Postimees*, 13. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/140508/esileht/majandus/330203.php>.

Toode, Ü. (2008). Turismimagnet Napoli ootab ikka prügiuputusele lahendust. *Postimees*, 08. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/270508/esileht/valisuudised/328935.php>.

Tsüanobakterid pakuvad biokütuste tootmisel alternatiivi (2008). *Postimees*, 25. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/300408/esileht/olulised_teemad/tarbija24/auto/326446.php.

Anto, H. (2008). Kommunaalkulud kasvasid nelja aastaga ligi kaks korda. *Postimees*, 23. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/280408/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/325822.php.

Raigna, R. (2008). Estonian Cell tahab pääseda surutisest. *Postimees*, 21. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/220408/esileht/majandus/325402.php>.

Kohler, V. (2008). Lõunakeskuse tuulegeneraator vajab remonti. *Postimees*, 10. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/120408/tartu_postimees/uudised/323060.php.

Põhjamaade Investeerimispank: Läänemere piirkonna energeetika vajab rohkem investeringuid (2008). *Postimees*, 09. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/100408/esileht/majandus/322810.php>.

Eesti Energia Narva tuhavälja tuulepark alustab tööd 2010. aastal (2008). *Postimees*, 03. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/090408/esileht/majandus/321500.php>.

Niitra, N. (2008). Lõunakeskus sai väikese tuulegeneraatori. *Postimees*, 23. märts, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/240308/tartu_postimees/uudised/319204.php.

Strandberg: miks takistatakse Eesti võimalust saada taastuvenergia eksportijaks? (2008). *Postimees*, 12. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/140308/esileht/majandus/317222.php>.

Eesti sõltuvus importenergiast hakkab kasvama (2008). *Postimees*, 11. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/120308/esileht/majandus/316957.php>.

Taastuvate energiaallikate vallutusretk (2008). *Postimees*, 11. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/120308/esileht/majandus/316862.php>.

Parts ja Godmanis arutasid energeetikaküsimusi (2008). *Postimees*, 06. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/270308/esileht/siseuudised/316123.php>.

EL Keskkonnanõukogus kiideti heaks Eesti ettepanekud (2008). *Postimees*, 05. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/060308/esileht/siseuudised/315851.php>.

Barroso usub, et kliima ja energia kokkulepe tuleb sel aastal (2008). *Postimees*, 05. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/060308/esileht/majandus/315728.php>.

Parts: ELi piiririik vajab lisaks puhtale keskkonnale ka julgeolekut (2008). *Postimees*, 28. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/050308/esileht/majandus/314632.php>.

Raun, A. (2008). Virtsu tuulepark sai 17-miljonilise tuuliku. *Postimees*, 22. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/030408/esileht/siseuudised/313461.php>.

Eesti seostab energia- ja kliimapaketi energiajulgeolekuga (2008). *Postimees*, 21. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/280208/esileht/majandus/313385.php>.

Eesti Energia ostis 35 miljoni eest heitmekvoote (2008). *Postimees*, 05. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/060208/esileht/majandus/310148.php>.

Karnau, A. (2008). Andrus Karnau: Barroso vägev uuendus. *Postimees*, 26. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/280108/esileht/majandus/308389.php>.

Barroso, J. M. (2008). José Manuel Barroso: planeedi kaitseks. *Postimees*, 25. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/280108/esileht/arvamus/308167.php>.

Poll, L. (2008). Euroopa Komisjon esitles ambitsioonikat kliimakava. *Postimees*, 24. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/050308/esileht/valisuudised/307971.php>.

EL soovib Eestil tõsta taastuvenergia osakaalu veerandini (2008). *Postimees*, 23. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/130208/esileht/majandus/307871.php>.

Eesti Energia alustas Läänemaal tuulepargi ehitustöid (2008). *Postimees*, 18. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/120208/esileht/majandus/307004.php>.

Pomerants, M. (2008). Marko Pomerants: keskkonna- ja konna-aasta. *Postimees*, 08. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/090108/esileht/arvamus/304945.php>.

NIB andis laenu suure avamere tuulepargi rajamiseks Taanis (2008). *Postimees*, 19. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=60643>.

Sõnajalad kavandavad Paikusele tuuleparki (2008). *Postimees*, 28. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=52777>.

Skanska ehitab 11 tuulegeneraatori betoontorni (2008). *Postimees*, 19. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=50242>.

Sõnajalad soovivad tuuleparki Pärnumaale Urgesse (2008). *Postimees*, 15. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=49252>.

Peagi saab tuuleparke merre ehitada (2008). *Postimees*, 14. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=48981>.

Tuulepark rikub hiidlaste merevaate (2008). *Postimees*, 14. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=48894>.

Filippov, M. (2008). Teadlastel puudub Eesti nahkhiirte elust selge pilt. *Postimees*, 11. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=47893>.

ERR.ee: Virtsus avati uus tuulepark (2008). *Postimees*, 02. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=45637>.

Põhivõrgu energiavood suurenesid kolmandas kvartalis (2008). *Postimees*, 29. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=44542>.

Parts, J. (2008). Juhan Parts: energia eest tuleb maksta. Ja palju! *Postimees*, 22. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=42629>.

Päikesepatarei pintsli otsast (2008). *Postimees*, 29. november, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/290908/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/342523.php.

Sõnajalad ei saa Muhusse tuuleparki rajada (2008). *Postimees*, 22. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=35119>.

Eesti suuremaid eluta alasid saab murukatte (2008). *Postimees*, 18. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=34456>.

Reporter.ee: tuulepargid segavad radarite tööd (2008). *Postimees*, 09. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=32234>.

Kohalikud sõdivad Kunda lähedale plaanitava tuulepargi vastu (2008). *Postimees*, 29. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=29756>.

Tuulepargid tuleb edaspidi kooskõlastada kaitsevägega (2008). *Postimees*, 28. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=29651>.

Kullenga võib saada tuulepargi (2008). *Postimees*, 15. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=26994>.

Laienev Salme tuulepark müüb kogu energia Lätisse (2008). *Postimees*, 29. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=23274>.

Koch, T. (2008). Kuidas setud energeetilist sõltumatust tahavad. *Postimees*, 21. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=21803>.

Klaas, E. (2008). Virumaale plaanitav tuulepark kütab kirgi. *Postimees*, 01. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/020708/esileht/siseuudised/339107.php>.

Soome firmad kavandavad Soome lahe äärde võimsat tuuleparki (2008). *Postimees*, 17. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/190608/esileht/majandus/337279.php>.

Virulased sõdivad tuulepargi vastu (2008). *Postimees*, 12. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/140608/esileht/siseuudised/336444.php>.

Niitra, N. (2008). Tartu firma sai Euroopa Komisjoni tunnustuse. *Postimees*, 05. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/060608/tartu_postimees/uudised/335281.php.

Siemens ja Statoil ehitavad Norra rannikule ujuva tuuliku (2008). *Postimees*, 05. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/100608/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/335224.php.

Norrast võiks tuuleenergia toel saada Euroopa aku (2008). *Postimees*, 29. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/300508/esileht/majandus/333997.php>.

Norrast võib saada Euroopa suurim roheline energiaga varustaja (2008). *Postimees*, 24. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/260508/esileht/valisuudised/332849.php>.

Avamere tuulepargid on suurte raskuste ees (2008). *Postimees*, 15. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/160508/esileht/majandus/330677.php>.

Reporter.ee: Aulepa tuulepark sai nurgakivi (2008). *Postimees*, 14. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150508/esileht/majandus/330357.php>.

Juhtkiri: gigantomaania (2008). *Postimees*, 14. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150508/esileht/arvamus/330369.php>.

Karnau, A. (2008). Eesti Energia broneeris peaaegu kogu Eesti rannikumere tuule-parkidele. *Postimees*, 14. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150508/esileht/siseuudised/330376.php>.

Noarootsi tuleb Baltimaade suurim tuulepark (2008). *Postimees*, 07. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/140508/esileht/majandus/328855.php>.

Karnau, A. (2008). Liive nõudis taas elektrituru avamist. *Postimees*, 06. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/060508/esileht/majandus/328400.php>.

Ameeriklane investeerib Texase tuuleparki (2008). *Postimees*, 19. aprill, URL (kasutatud aprill 2010)

http://www.tarbija24.ee/240408/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/325041.php.

Eesti on valmis Kyoto kohustusperioodiks (2008). *Postimees*, 17. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/180408/esileht/siseuudised/324576.php>.

Tuulikud mõjutavad kõige rohkem kohaliku rahva elu (2008). *Postimees*, 16. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/170408/esileht/majandus/324226.php>.

Raigna, R. (2008). Kullenga küla elanikud võitlevad tuulegeneraatorite rajamise vastu. *Postimees*, 03. aprill, URL (kasutatud aprill 2010)

<http://www.postimees.ee/010708/esileht/siseuudised/321466.php>.

Lohesurfariid: Ristna Paradiisiranda seatud mast on ohtlik (2008). *Postimees*, 16. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/170308/esileht/siseuudised/318030.php>.

Jürisson, A. (2008). Pärnumaale tahetakse rajada tuuleparki. *Postimees*, 16. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/030408/esileht/majandus/317947.php>.

Väikesadamad ja veepealsed tuulepargid said eelnõu (2008). *Postimees*, 14. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150308/esileht/siseuudised/317711.php>.

Eesti suurim tuulepark lülitatakse elektrivõrku tagasi (2008). *Postimees*, 14. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/030408/esileht/majandus/317700.php>.

Aavik, M. (2008). Eesti venitamine mängib meie tuuleparkide konkurentidele trumbid kätte. *Postimees*, 13. märts, URL (kasutatud aprill 2010)

<http://www.postimees.ee/090408/esileht/majandus/317409.php>.

Konkurentsiamet kiitis heaks Eesti suurima tuulepargi välja lülitamise (2008). *Postimees*, 04. märts, URL (kasutatud aprill 2010)

<http://www.postimees.ee/050308/esileht/majandus/315485.php>.

Aavik, M. (2008). Nelja Energia: me ei ohusta Eesti elektriga varustamist. *Postimees*, 11. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010)

<http://www.postimees.ee/120208/esileht/majandus/311235.php>.

Eesti Energia lülitas välja Eesti suurima tuulepargi (2008). *Postimees*, 11. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150308/esileht/majandus/311190.php>.

Linnamäe, L. (2008). Eesti Energia tahab suurima tuulepargi seisata. *Postimees*, 08. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/120208/esileht/majandus/310669.php>.

Kriis, K. (2008). Tuulepark Virumaal hirmutab kohalikku rahvast. *Postimees*, 07. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010)

<http://www.postimees.ee/030408/esileht/siseuudised/310478.php>.

Tarand kritiseeris Eesti energeetikareformi venimist (2008). *Postimees*, 11. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=57529>.

Eesti Energia hakkab Liivi lahte meretuuleparke rajama (2008). *Postimees*, 11. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=57373>.

Biokütused - kas läbikukkunud üritus? (2008). *Postimees*, 09. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=56553>.

Galerii: šveitslane tegi maakerale tiiru peale «päikeseautoga» (2008). *Postimees*, 08. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.elu24.ee/?id=56098>.

Seitse sammu uue majanduskasvuni (2008). *Postimees*, 19. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=50282>.

Raukas: oma tuumajaamast pole pääsu (2008). *Postimees*, 14. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=40712>.

USA tõusis tuuleenergiat tootvate riikide seas tippu (2008). *Postimees*, 03. august, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/090808/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/340317.php.

Tuuleelektri kasutamine annab Eesti tootjatele tööd (2008). *Postimees*, 30. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=23495>.

0,4 protsenti elektrist tuli tuulest ja prügist (2008). *Postimees*, 29. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=23355>.

Toomla, V. (2008). Kodune tuulest saadud elekter jääb esialgu vaid lõbuks. *Postimees*, 23. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/080808/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/340004.php.

Puura, E. (2008). Eesti, tarbimisühiskond ja 9 aastat tulutuid Nokia-otsinguid. *Postimees*, 08. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=19431>.

Pau, M. (2008). Martin Pau: odav oleks olla surnud. *Tartu Postimees*, 26. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/080708/tartu_postimees/arvamus/338332.php.

Anto Raukas: tuuleenergia on vaesele eestlasele kallis (2008). *Postimees*, 16. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/180608/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/337004.php.

Looduskaitstjad pole energiatuuliku rajamisega nõus (2008). *Postimees*, 16. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/170508/esileht/siseuudised/330949.php>.

Lugejate arvates peaks elektritootmine Eestis põhinema aatomienergial (2008). *Postimees*, 14. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150508/esileht/siseuudised/330626.php>.

ETV: Rasmussen soovib ELile süsinikuvaest energeetikat (2008). *Postimees*, 11. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/150408/esileht/siseuudised/323397.php>.

Okk: Eestis tasub põletada biokütust (2008). *Postimees*, 09. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/100408/esileht/majandus/322714.php>.

Puura: emotsionaalsete tuumaväitluste asemel tuleks otsida uusi tehnoloogiaid (2008). *Postimees*, 01. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/120508/esileht/majandus/320983.php>.

Energiajulgeoleku ümarlaud vaeb Eesti turvalisust (2008). *Postimees*, 27. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/050308/esileht/majandus/314325.php>.

Erik Puura: Eesti peaks käivitama elektriautode tootmise (2008). *Postimees*, 26. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/030308/esileht/olulised_teemad/tarbija24/auto/314152.php.

Mustamäe korteriühistu piilub alternatiivenergia poole (2008). *Postimees*, 19. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.tarbija24.ee/?id=60625>.

IBM: asfalt hakkab koguma päikeseenergiat (2008). *Postimees*, 01. detsember, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.e24.ee/?id=53495&redir=>.

Maakool sai katusele päikesepaneelid (2008). *Tallinna Postimees*, 25. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.tallinnapostimees.ee/?id=51731>.

Meie kortermajad kulutavad Põhjamaade majadest poole rohkem soojusenergiat (2008). *Postimees*, 14. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=33316>.

Üksvärv, A. (2008). Valga lasteaiast saab Eesti esimene passiivmaja. *Postimees*, 26. august, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/020908/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kinnisvara/341052.php.

USA teadlane saavutas päikeseenergia salvestamisel läbimurde (2008). *Postimees*, 04. august, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/110808/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/340375.php.

Depp kasutab oma erasaarel vaid päikeseenergiat (2008). *Postimees*, 25. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.elu24.ee/?id=22705>.

Eramud tahavad naftast priiks saada (2008). *Postimees*, 21. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=21871>.

Keskküttevõrgust lahkumine ei anna kokkuhoidu (2008). *Postimees*, 20. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=21711>.

Päike toob telerile pildi (2008). *Postimees*, 08. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/170708/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/339536.php.

Toyota lisab Priusele päikesepaneelid (2008). *Postimees*, 07. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/140708/esileht/olulised_teemad/tarbija24/auto/339496.php.

Aafrika kõrbepäikesest toodetud elektriga võiks varustada Euroopat (2008). *Postimees*, 09. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/110608/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/335766.php.

Randoja, E. (2008). Päikeseplatadeist saab pikal matkal kasulik kaaslane. *Postimees*, 04. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/080708/tartu_postimees/tarbija/334862.php.

Gorbatšov: Euroopa õppigu Nõukogude Liidult (2008). *Postimees*, 28. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/300508/esileht/valisuudised/333756.php>.

Päikesepaneelide hind langeb (2008). *Postimees*, 02. mai, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/030508/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/327730.php.

Reuters: teadlased ehitavad õhupallist päikeseplatadeid (2008). *Postimees*, 07. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/080508/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/322325.php.

Kolk, T. (2008). Passiivmaja võimaldab kütet kokku hoida. *Postimees*, 28. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/020408/lisad/arter/320257.php>.

Olvet, T. (2008). Saari hakkavad elektriga toitma päikesepaneelid. *Postimees*, 03. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/040308/esileht/siseuudised/tallinn/315231.php>.

Maailma suurima päikeseelektrijaama nimeks saab Solana (2008). *Postimees*, 27. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/280208/esileht/majandus/314380.php>.

Kõrgest naftahinnast võidab loodus (2008). *Postimees*, 07. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/100108/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/304819.php.

Kuum asfalt aitab raha kokku hoida (2008). *Postimees*, 02. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/040108/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/304070.php.

Bioenergia tootmiseks tahab PRIA-lt toetust 30 ettevõtet (2008). *Postimees*, 26. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=36335>.

Madiberk, T. (2008). Taavi Madiberk: Eesti vajab energiaagentuuri. *Postimees*, 18. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=34206>.

Iru elektrijaama hankele laekus kaks pakkumist (2008). *Postimees*, 12. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=32996>.

Hollandlased toodavad elektrit kanasõnnikust (2008). *Postimees*, 09. september, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/130908/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/341645.php.

Eesti põllumeestele antakse toetust bioenergia tootmiseks (2008). *Postimees*, 19. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/?id=27790>.

Pärnu saab oma elektrijaama (2008). *Postimees*, 27. juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/300608/esileht/majandus/338675.php>.

Linnamäe, L. (2008). Biokütuste-optimism Euroopas kipub pessimismiks hääbuma. *Postimees*, 30. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/010608/esileht/majandus/334064.php>.

Lihula läheb esimesena Eestis heinaküttele (2008). *Postimees*, 21. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/220508/esileht/majandus/332058.php>.

Rootsi linnakese puitelamutes sõidavad ka puidust liftid (2008). *Postimees*, 31. märts, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/050408/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kinnisvara/320821.php.

Pau, M. (2008). Lapsepapudes bioenergeetika vajab arenguks survet tengelpungale. *Tartu Postimees*, 11. märts, URL (kasutatud aprill 2010) http://tartu.postimees.ee/120308/tartu_postimees/uudised/316796.php.

Lõhmus, A. (2008). Bakterid aitavad uusi kütuseid toota. *Postimees*, 08. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/210308/esileht/ak/316323.php>.

Eesti edu bioenergia tootmisel võib tulla juba lähiaastatel (2008). *Postimees*, 03. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.postimees.ee/040308/esileht/majandus/315329.php>.

Palju kära ökokütuse ümber (2008). *Postimees*, 23. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/290208/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tehnika/313691.php.

Biokütused võivad olla keskkonnale hoopis kahjulikumad (2008). *Postimees*, 07. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) http://www.tarbija24.ee/300508/esileht/olulised_teemad/tarbija24/kasu/304889.php.

Lisa 2 - Artiklite kodeerimisjuhend

1. Artikli järjekorra nr.

2. Kuupäev

(pp.kk.aaaa)

3. Artikli pealkiri

(välja kirjutada)

4. Autor

1.Autor puudub;

2.Postimehe ajakirjanik, toimetus (ka Tartu Postimees);

3.Muu meediakanal;

4.Poliitik, erakond, valitsus, EL-i poliitik;

5.Teadlane, ekspert, arvamusliider;

6.Muu

5. Rubriik

1.Arvamus;

2.Eesti uudised;

3.Välisuudised;

4.Majandus, E24;

5.Tarbija24;

6.Tartu Postimees, Tallinna uudised;

7.Muu (Kultuur, lugejaküsitlus, ilm, Elu24)

6. Žanr

1.Arvamuslugu, kommentaar;

2.Juhtkiri;

3.Uudis;

4.Olemuslugu;

5.Muu

7. Fookus

1.EL-i kliimakava, heitmekvoodid;

2.Eesti/maailma energeetiline tulevik;

3.Energiamajanduse olukord (praegu);

4.Energiahinnad; taastuvenergia tasu;

5. Energiatõhusus ja -sääst;
6. Tehnoloogiasaavutused;
7. Taastuvenergia rajatis, projekt, TE-d kasutatav objekt;
8. Muu

8. Kõneisik, allikas*

1. Eesti poliitik, ministeerium, erakond, valitsus, riiklik dokument;
2. EL-i poliitik, institutsioon või dokument;
3. Riigiettevõtted (Eesti Energia, Põhivõrk);
4. Teised Eestis tegutsevad taastuvenergia tootjad, arendajad, rahastajad;
5. Muud Eestis tegutsevad eraettevõtted
6. Ettevõtted, mille tegevus ei puuduta otseselt Eestit;
7. Meedia;
8. KOV;
9. Kohalikud elanikud, kodanikualgatused (Eesti);
10. Keskkonnaorganisatsioonid;
11. Teadlased, spetsialistid, eksperdid, uuringud, teadusasutused;
12. Muu

*igal allikakategoorial on eraldi tulp, et hõlbustada mitme allikaga artiklite analüüsimist

9. Allika meelestatus taastuvenergia suhtes*

1. Poolt;
2. Pigem poolt;
3. Raske hinnata (/neutraalne);
4. Pigem vastu;
5. Vastu;
6. NIMBY

*iga allika kohta on meelestatus eraldi tulbas kodeeritud

10. Käsitletavat taastuvenergia liigid

1. Üldine;
2. Tuuleenergia;
3. Bioenergia;
4. Päikeseenergia;
5. Hüdroenergia;

6.Muu

11. Geograafiline tasand

- 1.Kohalik
- 2.Eesti
- 3.Muu riik või piirkond
- 4.Euroopa Liit (EL-i liikmesriigid)
- 5.Globaalne

12. Milliseid taastuvenergia aspekte tõsteti positiivselt esile?

- 1.Keskkonna- ja ressursisääst, taaskasutus;
- 2.Kliimamuutuste leevendamine, KHG-de vähendamine;
- 3.Soodsam energia hind, rahaline sääst;
- 4.Üldisem majanduslik kasu (töökohad, investeeringud), imagoloogiline kasu;
- 5.EL-i eesmärkide ja kohustuste täitmine;
- 6.Energeetiline sõltumatus, julgeolek ja mitmekesisus;
- 7.Muu

13. Milliseid taastuvenergia aspekte tõsteti negatiivselt esile?

1. Kallim energia hind, TE tasu;
2. Kallis rajamis- või soetus-maksumus;
3. Tehnilised puudused (madal varustuskindlus, puudulikud salvestusvõimalused, väike kasutegur; vajadus tasakaalustada; sobimatus võrku; piiratud võimsus);
4. Negatiivne mõju inimeste elukeskkonnale;
5. Negatiivne mõju loodusele;
6. Konkureerib muude ressursside pärast (maa, põllumaa, mereala);
7. Muu

Lisa 3 - Artiklite kodeerimistabel

1	2	3	4	5	6	7	8										9										10						11	12						13					
1	2.01.2008	Kuum asfalt aitab raha kokku hoida	3	5	3	6				4									1							1	2	3	4	5	6	4		2					7	1	2	3			6
2	7.01.2008	Kõrgest naftahinnast võidab loodus	3	5	3	2							10		12								1			1		3				5		2											7
3	7.01.2008	Biokütused võivad olla keskkonnale hoopis kahjulikumad	3	5	3	8									11								4					3				5											5	6	
4	8.01.2008	Marko Pomerants: Keskkonna ja -konna aasta	4	1	1	8	1									3										1						2			3										
5	18.01.2008	Eesti Energia alustas Läänemaal tuulepargi ehitustöid	1	4	3	7			3									1									2					2	1					7							
6	23.01.2008	EL soovitab Eestil tõsta taastuvenergia osakaalu veerandini	1	4	3	1	1	2								1	1									1						4		2											
7	24.01.2008	Euroopa Komisjon esitles ambitsioonikat kliimakava	2	3	3	1		2							12		1								1	1						4		2								3			
8	25.01.2008	José Manuel Barroso: planeedi kaitseks	4	1	1	1		2									1									1						4		2		4		6							
9	26.01.2008	Andrus Karnau: Barroso vägev uuendus	2	4	1	1					7											4				1						4							1						
10	5.02.2008	Eesti Energia ostis 35 miljoni eest heitmekvoote	1	4	3	1			3									1								1						4					6								
11	7.02.2008	Tuulepark Virumaal hirmutab kohalikku rahvast	3	2	3	7	1					9		11		4						2	3			2					1										3	4	5		
12	8.02.2008	Eesti Energia tahab suurima tuulepargi seisata	2	4	3	7			3	4							3	1								2						1									3				

13	11.02.2008	Eesti Energia lülitas välja Eesti suurima tuulepargi	1	4	3	7			3	4							3	1				2			1					3			
14	11.02.2008	Nelja Energia: me ei ohusta Eesti elektriga varustamist	2	4	3	7				4								1				2			2					3			
15	21.02.2008	Eesti seostab energia- ja kliimapaketi energiajulgeolekuga	1	4	3	1	1						2								1			2					1				
16	22.02.2008	Virtsu tuulepark sai 17-miljonilise tuuliku	2	2	3	7			3								1					2			2	2							
17	23.02.2008	Palju kära ökokütuse ümber	3	5	4	8						11								4			3		5	2					5	6	
18	26.02.2008	Erik Puura: Eesti peaks käivitama elektriautode tootmise	5	5	1	2						11								1		2			2	1				3			
19	27.02.2008	Energiajulgeoleku ümarlaud vaeb Eesti turvalisust	1	4	3	2	1					12								1	1	2			2	1			6				
20	27.02.2008	Maailma suurima päikeseelektrijaama nimeks saab Solana	3	4	3	7				7						3							4		3				7	1			
21	28.02.2008	Parts: ELi piiririik vajab lisaks puhtale keskkonnale ka julgeolekut	1	4	3	1	1					1								1		3		4								6	
22	3.03.2008	Saari hakkavad elektriga toitma päikesepaneelid	2	2	3	7				4			8	10				1			2	2		2	4		1		3		6		
23	3.03.2008	Eesti edu bioenergia tootmisel võib tulla juba lähiaastatel	1	4	3	6	1						1									3		2	1								
24	4.03.2008	Konkurentsiamet kiitis heaks Eesti suurima tuulepargi välja lülitamise	1	4	3	7			3				12				3					2			2					3			

[illegible]

47	10.04.2008	Lõunakeskuse tuulegeneraator vajab remonti	2	6	3	7				5							3				2				1			4						
48	11.04.2008	ETV: Rasmussen soovitab ELile süsinikuvaest energeetikat	3	2	3	2		2						1						1					5			4						
49	16.04.2008	Tuulikud mõjutavad kõige rohkem kohaliku rahva elu	3	4	3	7				7							3				2				2									7
50	17.04.2008	Eesti on valmis Kyoto kohustusperioodiks	1	2	3	1	1						1								2			5	5	2								
51	19.04.2008	Ameeriklane investeerib Texase tuuleparki	3	5	3	7			4							1					2				3			4	6					
52	21.04.2008	Estonian Cell tahab pääseda surutisest	3	4	3	4			4						3					1				2						1				
53	22.04.2008	Põltsamaa jõe vood hakkavad toitma lätlaste elektriliine	1	6	3	7				6						3							5	2										
54	23.04.2008	Kommunaalkulud kasvasid nelja aastaga ligi kaks korda	6	5	3	4			4						3					1				2						1				
55	25.04.2008	Tsüanobakterid pakuvad biokütuste tootmisel alternatiivi	2	5	3	6						11							1			3		5					7				6	
56	2.05.2008	Päikesepaneelide hind langeb	3	5	3	2						11							2				4	5					7	2				
57	6.05.2008	Liive nõudis taas elektrituru avamist	1	4	3	2	1	3		6					4						2			4										7
58	7.05.2008	Noarootsi tuleb Baltimaade suurim tuulepark	1	4	3	7														2				2	2									
59	8.05.2008	Turismimagnet Napoli ootab ikka prügiuputusele lahendust	3	3	4	8					9		12				5		3					6	3						4			

60	13.05.2008	Baltimaade suurim tuulepark sai nurgakivi	2	4	3	7		3						1					2				2	1	2							7			
61	14.05.2008	Lehmarkarjamaast saab elektripõld	2	2	4	7		3			8		11		1			1		3		2		2			4				3				
62	14.05.2008	Eesti Energia broneeris peaaegu kogu Eesti rannikumere tuuleparkidele	2	2	3	7		3	4			11	12		1	1				1	3		2		2					6	7		2	3	5
63	14.05.2008	Juhtkiri: gigantomaania	2	1	2	2					7							2				2		2				5	6			2	3		
64	14.05.2008	Reporter.ee: Aulepa tuulepark sai nurgakivi	3	4	3	7	1						1									2		2											
65	14.05.2008	Lugejate arvates peaks elektritootmine Eestis põhinema aatomienargial	2	2	3	2							12								3		2		2										
66	15.05.2008	Avamere tuulepargid on suurte raskuste ees	3	4	3	4				6							3					2		5							2				
67	16.05.2008	Looduskaitssjad pole energiatuuliku rajamisega nõus	3	2	3	7					10								3			2		1								5			
68	21.05.2008	Lihula läheb esimesena Eestis heinaküttele	1	4	3	7	1							1								3		1	2	4			7						
69	24.05.2008	Norrast võib saada Euroopa suurim roheline energiaga varustaja	3	3	3	1						12								1		2		4											
70	28.05.2008	Gaasiküte kaotab populaarsust	1	5	3	5			4						1							1		2	1		4			7					
71	28.05.2008	Gorbatšov: Euroopa õppigu Nõukogude Liidult	1	3	3	5		2				12		1							1	1		5	1	2									

72	29.05.2008	Norrast võiks tuuleenergia toel saada Euroopa aku	3	4	3	1								12									1	2				4	2		5						
73	30.05.2008	Biokütuste-optimism Euroopas kipub pessimismiks hääbuma	2	4	4	8	1	2					10	11		3	3						2	2		3			4				7		3	5	6
74	2.06.2008	Tallinna kerkib päikesepaneelidega sotsiaalmaja	1	5	3	5		2				8				1				1					4	6	1	1									
75	4.06.2008	Britid plaanivad ehitada täiendavalt 7000 meretuulikut	2	4	3	2			4		6				12			1	1					3	2				4					3	4	5	7
76	4.06.2008	Päikesepatareist saab pikal matkal kasulik kaaslane	2	5	4	6			4								1									4		1					7				
77	5.06.2008	Siemens ja Statoil ehitavad Norra rannikule ujuva tuuliku	3	5	3	7					6							1							2			3					7	2			
78	5.06.2008	Tartu firma sai Euroopa komisjoni tunnustuse	2	6	3	5			4								1								2	4		1									
79	9.06.2008	Aafrika kõrbepäikesest toodetud elektriga võiks varustada Euroopat	3	5	3	2								12										1			4		5	1			7				
80	12.06.2008	Virulased sõdivad tuulepargi vastu	3	2	3	7					8	9								3	6				2				1						4		
81	16.06.2008	Anto Raukas: tuuleenergia on vaesele eestlasele kallis	3	5	3	2							11										5		2				2				1	3			
82	17.06.2008	Soomed firmad kavandavad Soome lahe äärde võimsat tuuleparki	1	4	3	7					6							1						2				3									

[illegible]

[illegible]

[illegible]

144	3.11.2008	Juhtkiri: Eesti energia	2	1	2	2						7								3				1				2							1				
145	11.11.2008	Taastuenergeetikud otsivad Tartus tulevikusuundi	1	6	3	2							11										1	1			2												
146	11.11.2008	Teadlastel puudub Eesti nahkhiirte elust selge pilt	2	2	3	8						10	11										4		2		2										5		
147	12.11.2008	Soome energiatootjad nurisevad ELi taastuenergia nõuete üle	1	4	3	1					6			12				3						1	1		4							2					
148	13.11.2008	Liidetud ka juhtmeid pidi	2	4	1	1					7							1						1			4						6						
149	14.11.2008	Tuulepark rikub hiidlaste merevaate	3	2	3	7					7		11					6				3		2		1									4				
150	14.11.2008	Peagi saab tuuleparke merre ehitada	1	4	3	8	1		4						1		1							2		2													
151	15.11.2008	Sõnjalad soovivad tuuleparki Pärnumaale Urgesse	3	2	3	7						9							1					2		1													
152	19.11.2008	Skanska ehitab 11 tuulegeneraatori betoonorni	1	4	3	7			4							1								2		2	1												
153	19.11.2008	Seitse sammu uue majanduskasvuni	4	4	5	8	1								1									1	2		2												
154	21.11.2008	Millal saabub sõltumatus fossiilkütustest?	3	4	3	2		2				10			1					1			1			5	1	2			6								
155	24.11.2008	Hispaania surnuaed sai päikesepaneelid	1	7	3	7					6	8						1	1						4		3	1	2										
156	25.11.2008	Maakool sai katusele päikesepaneelid	1	6	3	5						8							1						4		1	1											
157	28.11.2008	Järgmisel aastal kahekordistub	1	4	3	4		3								3								1			2							1					

[illegible]